

Βιβλιογραφία

Ζαχαρόπουλος Ιγνάτιος, «Δεντροκομία, δεντροτεχνική, γενική-ειδική», Αθήνα, 1988.
Λαμπράκη Μυρσίνη, «Λάδι-Γεύσεις και πολιτισμός 5000 χρόνων», Ελληνικά γράμματα.
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, «Ελιά και ελαιόλαδο. Υγεία και πολιτισμός», Αγροτικός Αύγουστος.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΣΕΛΙΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, Περράκης Στυλιανός, «Ιστορία της ελιάς (καταγωγή-εξάπλωση-σημερινή κατάσταση», 18-10-2001.

ΣΕΛΙΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, Περράκης Στυλιανός, «Ο πυρηνοτήτης της ελιάς», 26-4-2001.

ΣΕΛΙΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, Περράκης Στυλιανός, «Η καλοκόρη της ελιάς», 15-3-2001.

ΣΕΛΙΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, Περράκης Στυλιανός, «Ο δάκος της ελιάς», 3-5-2001.

ΣΕΛΙΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, Περράκης Στυλιανός, «Ανακοίνωση της Δ/σης Γεωργίας για τη δακοκτονία» 20-4- 2001.

ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, «Κατσιγάροι για λίπασμα και άρδευση ελαιώνων», 9-5-2003.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Διαμαντόπουλος Ευάγγελος, Καινοτόμος διαχείριση των υγρών αποβλήτων διαστικών ελαιουργείων, «Ελιά και ελαιόλαδο», τεύχος 30, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2002, σελ 44-50.

Διεύθυνση Γεωργίας, Παρασκευή και διατήρηση βρώσιμων ελαίων, «Ελιά και ελαιόλαδο», Τεύχος 30, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2002, σελ. 60-62.

Ξένη δημοσίευση, Η γυάλινη φιάλη στη συσκευασία, «Ελιά και ελαιόλαδο», τεύχος 30, σελ. 51,52.

Προφήτου-Αθανασιάδου Δήμητρα, Η φυτοπροστασία στη βιολογική καλλιέργεια της ελιάς, «Ελιά και ελαιόλαδο», τεύχος 30, σελ.34-40.

Τσίμπος Δημήτρης, Οι προοπτικές της νέας ελαιοκομικής περιόδου, «Ελιά και ελαιόλαδο», σελ. 63.

Association of Cretan olive, History-Civilization Quality-Health The secret of longevity, ACOM, Association of Cretan olive Municipalities,

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΕΣ

ΝΕΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ «ΓΙΑ ΣΑΣ ΠΑΙΔΙΑ», τόμος 5ος σελ.1324-1327.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ «ΔΟΜΗ», Τόμος 5ος,σελ.246-257και 280-281.

ΘΕΜΑ: «Ο Κρητικός Αίγαγρος»
2ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΑΝΙΩΝ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Μάρκα Ελπίδα
Τάξη Ε2

Κριτήρια επιλογής Θέματος

- Επιλέχθηκε από τα παιδιά. Ελκύει το ενδιαφέρον και την προσοχή τους.
- Συνδέεται με το άμεσο φυσικό περιβάλλον, μπορεί να μελετηθεί βιωματικά.
- Αφορά ένα περιβαλλοντικό ζήτημα της τοπικής κοινωνίας με παγκόσμια διάσταση.
- Βοηθά στην κατανόηση του περιβάλλοντος.

Τρόπος επιλογής του θέματος

- Οι μαθητές επιλέγουν ένα θέμα της αρεσκείας τους και το καταγράφουν.
- Γίνεται παρουσίαση των θεμάτων στον πίνακα και με ψηφοφορία αναδεικνύεται το θέμα «τα ζώα». Μετά από συζήτηση περιορίζουμε το θέμα στο «Τα άγρια θηλαστικά της Κρήτης» και τέλος «ο Κρητικός Αίγαγρος».

Συνοπτική περιγραφή του προγράμματος

- Ο κρητικός αίγαγρος και ο βιότοπός του.
- Ο κρητικός αίγαγρος και η επιβίωσή του στο πέρασμα των αιώνων.
- Ο κρητικός αίγαγρος μέσα από τη μυθολογία, θρύλους, παραδόσεις, ριζίτικα κ.τ.λ.
- Το μέλλον του κρητικού αίγαγρου.

Εκπαιδευτικοί στόχοι του προγράμματος

- Γνωστικοί
  - *Να γνωρίσουν το είδος.
  - *Να συνειδητοποιήσουν τα προβλήματα.
  - *Να ασκηθούν σε δεξιότητες.
- Συναισθηματικοί
  - *Να αγαπήσουν το φυσικό περιβάλλον.
  - *Να νιώσουν την ανάγκη προστασίας του είδους.
  - *Να αναπτύξουν σχέσεις συνεργασίας.
- Ψυχοκινητικοί
  - *Να έρθουν σε επαφή με τη φύση
  - *Να αναπτύξουν στάσεις, αξίες, συμπεριφορές.

Περιγραφή διαστάσεων αντικειμένου

- Περιβαλλοντική διάσταση.
- Οικονομική διάσταση.
- Κοινωνική διάσταση.
- Πολιτισμική διάσταση.

Μέθοδος υλοποίησης προγράμματος

- Μέθοδος σχεδίων εργασίας
  - * Επιλογή θέματος.
  - * Πρόχειρος σχεδιασμός ενεργειών.
  - * Συγκέντρωση υλικού- χωρισμός ομάδων.
  - * Υλοποίηση προγράμματος - διαλείμματα ενημέρωσης, ανατροφοδότησης.
  - * Σύνθεση της εργασίας - αξιολόγηση.

Χρονοδιάγραμμα

- Επιλογή θέματος.

- Σχεδιασμός δραστηριοτήτων.
- Επίσκεψη στη Δημοτική και Παιδική βιβλιοθήκη.
- Επίσκεψη στο Δημοτικό Κήπο.
- Χωρισμός σε ομάδες- καταμερισμός εργασιών.
- Συνάντηση με τον κο Αντώνη Πλυμάκη στο σχολείο.

Χρονοδιάγραμμα (συνέχεια)

- Επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο.
- Επίσκεψη στο Βυζαντινό Μουσείο Χανίων.
- Επίσκεψη στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Ηράκλειο.
- Επαφή με ριζίτες.
- Διάλειμμα ενημέρωσης.
- Διάλειμμα ενημέρωσης.

Χρονοδιάγραμμα (συνέχεια)

- Επίσκεψη στα γραφεία του Ορειβατικού συλλόγου Χανίων.
- Επίσκεψη στα γραφεία του Κυνηγετικού συλλόγου Χανίων.
- Επαφή με άτομα της Οικολογικής Πρωτοβουλίας Χανίων.
- Διάλειμμα ενημέρωσης.

Χρονοδιάγραμμα (συνέχεια)

- Καταφύγιο Καλλέργη.
- Οροπέδιο Ασχύφου- επαφή με τα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου.
- Διάλειμμα ενημέρωσης.
- Μετάβαση στα Θοδωρού- εκτροφείο
- Επίσκεψη στο Εικαστικό Εργαστήριο του Δήμου.
- Επίσκεψη στο Δασαρχείο
- Διάβαση Φαραγγιού Σαμαριάς- επίσκεψη στα δασικά φυλάκια Σαμαριάς, Αγίας Ρουμέλης
- Σύνθεση εργασίας-Παρουσίαση

Δραστηριότητες μέσα στην τάξη

- Βλέπουν σλάιτς-ενημέρωση.
- Παρακολουθούν κασέτες σε βίντεο.
- Κατασκευάζουν ταμπλό (πληροφορίες, δημοσιεύματα, φωτογραφίες κ.λ.π)
- Ζωγραφίζουν, κατασκευάζουν, δραματοποιούν.
- Γράφουν κείμενα (για την τάξη, τις «Μαθητικές Σκέψεις», τα Χανιώτικα Νέα).

Σχεδιασμός Αξιολόγησης

- Αρχική αξιολόγηση (αυτοαξιολόγηση, συζήτηση)
- Διαμορφωτική αξιολόγηση
- Τελική αξιολόγηση
Καταφύγιο Καλλέργη
Στην τάξη με ομοίωμα αγριμιού
Δημοτικός Κήπος
Στον Κυνηγετικό σύλλογο
Εργασίες στην τάξη
Βυζαντινό Μουσείο- Ομοιώματα σφραγιδόλιθων

ΘΕΜΑ: «Σίσες - Ο τόπος που ζούμε»
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΙΣΩΝ ΡΕΘΥΜΝΟΥ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Λίβα Ελευθερία
Τάξη Β΄ & ΣΤ΄

1. ΣΤΑΔΙΟ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

A. Εισαγωγή

Το σχολείο μας, το 3/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Σισών, εφαρμόζει για πρώτη φορά το πρόγραμμα της Ευέλικτης ζώνης. Η θεματική περιοχή που προτάθηκε από τους μαθητές μας ήταν η διερεύνηση και η μελέτη του χώρου στον οποίο ζουν, του χωριού τους. Η μελέτη του τόπου στον οποίο ζούμε ακολουθεί την επιστημονική πορεία από τα ειδικά στα γενικά και βοηθά στην προσέγγιση του ευρύτερου τόπου στον οποίο ζούμε. Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος έγινε από τους μαθητές της Β΄ και ΣΤ΄ τάξης του Δημοτικού Σχολείου Σισών μετά από την επίδειξη και την επεξεργασία διαφόρων θεμάτων που δόθηκαν σε αυτούς. Η επιθυμία να ασχοληθούν και να ερευνήσουν τη δική τους περιοχή, το χωριό τους, ήταν ομόφωνη και ιδιαίτερα επιθυμητή. Ήθελαν να γνωρίσουν καλύτερα το χωριό τους και να το παρουσιάσουν και σε άλλους. Έγιναν μικροί ερευνητές και προσπάθησαν να μελετήσουν και να ερευνήσουν τον τόπο τους μέσα από όλα τα γνωστικά αντικείμενα που μπορούσαν. Πολύ συχνά μας δινόταν η ευκαιρία και η αφορμή μέσα από τα γνωστικά αντικείμενα του σχολείου να ασχοληθούμε με τη θεματική μας ενότητα και να την επεξεργαστούμε περισσότερο. Αυτό ήταν το πιο ενδιαφέρον κομμάτι, να συνδέουν οι μαθητές την ευέλικτη ζώνη με τα υπόλοιπα μαθήματα και να δραστηριοποιούνται για να μάθουν και να ενσωματώσουν σε αυτό τη δική τους γνώση. Παρακάτω θα σας παρουσιάσουμε αναλυτικά τη μέθοδο και τις φάσεις του Σχεδίου Εργασίας μας.

B. Σκοπός και στόχοι

Σκοπός

Να ανακαλύψουν οι μαθητές την περιοχή που ζουν ιστορικά, γεωγραφικά, πολιτιστικά, οικονομικά και κοινωνικά, να οραματιστούν το μέλλον του και να ενεργοποιηθούν στο παρόν ως πολίτες αυτού του τόπου με όσο το δυνατόν περισσότερο βιωματικό, ευχάριστο και ελκυστικό τρόπο.

Στόχοι

1. Να μάθουν να εκμεταλλεύονται τις τυχόν γνώσεις και δεξιότητες που έχουν αποκτήσει από το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον.
2. Να γνωρίσουν τον τόπο τους ιστορικά, κοινωνικά, πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά, πολιτισμικά και γεωγραφικά.
3. Να ανακαλύψουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τόπου τους.
4. Να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν απ' όλα τα στοιχεία που υπάρχουν στον περιβάλλοντα χώρο εκείνα που βοηθούν στην γνωριμία με την τοπική ιστορία.
5. Να σχεδιάζουν και να οργανώνουν επισκέψεις σε χώρους από τους οποίους μπορούν να αντλήσουν γνώσεις για τον τόπο τους.
6. Να ανακαλύπτουν την κυρίαρχη ιδεολογία παλιότερων εποχών, έτσι όπως διακρίνεται από την αρχιτεκτονική παλιότερων κτιρίων.

7. Να γνωρίσουν την πανίδα και τη χλωρίδα της περιοχής τους.
8. Να είναι σε θέση να σχεδιάζουν και να επεξεργάζονται ερωτηματολόγια, να παίρνουν συνεντεύξεις, να συλλέγουν πληροφορίες, να δημιουργούν αρχείο και τέλος να οργανώνουν παρουσίαση της δουλειάς τους.
9. Να μάθουν πώς να μαθαίνουν.
10. Να εργάζονται ομαδικά.
11. Να εκτιμούν την πολιτιστική προσφορά του τόπου που ζουν.
12. Να αναγνωρίζουν τα περιβαλλοντικά προβλήματα της περιοχής και να προτείνουν τρόπους επίλυσης.
13. Να ανοίξουν το σχολείο στην τοπική κοινωνία με όσο το δυνατό μεγαλύτερη εμπλοκή της στα θέματα με τα οποία ασχολούνται οι μαθητικές ομάδες.

2. ΣΤΑΔΙΟ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ

Δραστηριότητες

A. Ύλη σχολικών βιβλίων

Η εμπλοκή των μαθητών μας με τη θεματική ενότητα του τόπου τους έγινε με αφόρμηση μέσα από τα μαθήματα της Γεωγραφίας και της Μελέτης Περιβάλλοντος. Παράλληλα με την ενασχόλησή μας με τις συγκεκριμένες θεματικές ενότητες παίρναμε συνεχώς ερεθίσματα και προτάσεις από άλλα σχολικά μαθήματα, όπως την Ιστορία, τη Γλώσσα, τα Μαθηματικά και τα Θρησκευτικά.

B. Διάφορα είδη κειμένων

Ζητήσαμε από τα παιδιά να βρουν πληροφορίες για τον τόπο τους από σχετικά αποσπάσματα βιβλίων, εφημερίδων, περιοδικών που τυχόν είχαν υπόψη τους. Κάποιος από τους μαθητές της ΣΤ' έφερε μια παλιά εφημερίδα που είχαν εκδώσει προγενέστεροι μαθητές και που αναφερόταν στην ιστορία του χωριού τους., από την προέλευση του ονόματος και την ίδρυση του χωριού μέχρι τη νεώτερη ιστορία του.

Γ. Μια πρώτη επίσκεψη στο χωριό

Με τη δραστηριότητα αυτή απλά παρατηρήσαμε και καταγράψαμε γραπτά και προφορικά κάποια γενικά σημεία του χωριού που μας βοήθησαν να επιλέξουμε με ποια από αυτά θα ασχοληθούμε πιο διεξοδικά στο μέλλον. Εργαστήκαμε ομαδικά. Οι μαθητικές ομάδες βγήκαν ξεχωριστά από το σχολείο για να κάνουν επιτόπια έρευνα και στη συνέχεια επέστρεψαν και αντάλλαξαν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους. Η πρώτη ομάδα επέλεξε να φωτογραφίζονται και τα μέλη της στις διάφορες περιοχές του χωριού. Οι άλλες ομάδες απλά φωτογράφιζαν τα μέρη που τους ενδιέφεραν.

Μετά από την επίσκεψη αυτή οι μαθητές έγραψαν έκθεση με την εντύπωση που τους άφησε. Ο τίτλος της έκθεσης ήταν: «Σίσες, το χωριό μου». Έπειτα διαβάστηκαν όλες οι εκθέσεις, επιλέχθηκαν από τους ίδιους τους μαθητές οι καλύτερες και αναρτήθηκαν στη ειδικά διαμορφωμένη γωνία της τάξης, στην οποία θα αναφερθούμε παρακάτω.

Δ. Ενημέρωση γονέων

Σε συγκέντρωση που κάναμε στο σχολείο μας ενημερώσαμε τους γονείς των μαθητών μας για τη θεματική ενότητα με την οποία επρόκειτο να ασχοληθούμε. Αυτό έγινε για να μας βοηθήσουν και εκείνοι με στοιχεία και πληροφορίες για το χωριό τους.

Ε. Η «Γωνιά» του τόπου μας, των Σισών

Διαμορφώσαμε ένα τμήμα της αίθουσάς μας κατάλληλα ώστε να το χρησιμοποιούμε αποκλειστικά όσο διαρκεί το πρόγραμμά μας. Σκοπός μας ήταν να υπάρχει ένας συγκεκριμένος χώρος για τη συλλογή του υλικού που χρησιμοποιούμε ή που δημιουργούν τα παιδιά και που θα είναι στη διάθεσή μας κάθε φορά που το χρειαζόμαστε.

3. ΣΤΑΔΙΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

A. Η αράχνη του τόπου μας

Προσπαθήσαμε να ξεκινήσουμε από τη γενική αντίληψη για τον τόπο τους που έχουν αποκτήσει τα παιδιά και να επιλέξουμε τις επιμέρους θεματικές ενότητες με τις οποίες επιθυμούσαν να ασχοληθούν. Χρησιμοποιήσαμε τη διαδικασία του «καταιγισμού ιδεών»

Δουλέψαμε σε επίπεδο τάξης. Τοποθετήσαμε στον πίνακα άσπρο χαρτόνι και γράψαμε στο κέντρο του το όνομα του χωριού. Αφού το κυκλώσαμε ζητήσαμε από τους μαθητές μας να μας πουν λέξεις ή φράσεις που τους έρχονται στο νου όταν ακούνε το όνομα του τόπου τους, χωρίς να τους βάζουμε περιορισμό.

Στη συνέχεια προσπαθήσαμε να τις ομαδοποιήσουμε. Ζητήσαμε από τα παιδιά να παρατηρήσουν ποιες από τις λέξεις που ανέφεραν μπορούσαν να αποτελέσουν ομάδα και να τις κατηγοριοποιήσουν. Το έκαναν και μάλιστα δημιούργησαν οχτώ ευρύτερες ομάδες τις οποίες ονόμασαν με ευρύτερες έννοιες και πρόσθεσαν και άλλα στοιχεία που τις αφορούσαν. Στο παράρτημα που σας παραθέτουμε στο τέλος της εργασίας αυτής υπάρχει η «αράχνη» που δημιούργησαν οι μαθητές μας με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο. Παρακάτω σας παρουσιάζουμε τις κατηγορίες που δημιούργησαν και εμπλούτισαν:

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ	ΘΡΗΣΚΕΙΑ	ΠΑΝΙΔΑ ΧΛΩΡΙΔΑ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	ΗΘΗ ΕΘΙΜΑ	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Πολιτιστικός Σύλλογος	Κάτοικοι	Εκκλησίες	Αλάδανος	Μέλι	Όρια χωριού	Γιορτές	Ταβέρνες
Χοροί	Επίθετα	Ιερέας	Περιβόλια	Πορτοκάλια	Παραλίες	Ύψωση	Παραλίες
Μαντινάδες	Σπίτια	Ύψωση	Πρόβατα	Επαγγέλματα	Γέφυρα	Χοροί	Αξιοθέατα
	Σχέσεις		Πορτοκάλια	Ταβέρνες			
	Διάσημα πρόσωπα						

B. Προσδιορίζω το χώρο

Είναι πολύ σημαντικό να έχουμε προσδιορίσει από πριν τα όρια της περιοχής που μελετούμε για να ερευνούμε ανάλογα για τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών. Τα παιδιά πρέπει να γνωρίσουν τα όρια του χωριού τους και τη θέση του στον ευρύτερο χώρο που ανήκει. Αυτό μπορεί να γίνει με δραστηριότητες μέσα κι έξω από την αίθουσα. Η δραστηριότητα αυτή αναφέρεται στη θεματική ενότητα «Γεωγραφία», την οποία κατέγραψαν οι μαθητές μας στην «αράχνη» του τόπου τους.

1. Με δραστηριότητες μέσα στην αίθουσα

Ξεκινήσαμε από τις γνώσεις που είχαν τα παιδιά για τον τόπο τους. Το όνομα του τόπου, η θέση, η έκταση και τα όριά του είναι το πρώτο στάδιο στην εμπλοκή μας με τον προσδιορισμό του χώρου που περιλαμβάνει ο τόπος μας. Παράλληλα πήραμε και πληροφορίες για την ιστορία του τόπου.

- i. Τους ζητήσαμε να μας αναφέρουν το όνομά του και αν γνωρίζουν το λόγο ή από πού έχει πάρει το όνομά του. Σε αυτή τη δραστηριότητα δουλέψαμε σε πρώτο στάδιο με τη διαδικασία της συζήτησης. Σε δεύτερο στάδιο τα παιδιά άντλησαν πληροφορίες από το οικογενειακό τους περιβάλλον, τις κατέγραψαν και τις παρουσίασαν στην τάξη.
- ii. Ζητήσαμε από τα παιδιά να μας ορίσουν τα σύνορα του τόπου τους, το δήμο και το νομό στον οποίο ανήκει το χωριό τους, τα χωριά με τα οποία γειτονεύει και

σε ποιο σημείο του ορίζοντα βρίσκονται. Τους ζητήσαμε να φτιάξουν ένα χάρτη του χωριού τους σε χαρτόνι. Ο χάρτης δεν έγινε λεπτομερής αλλά περιέχει τα σημαντικότερα σημεία και στοιχεία του χωριού τους. Όρισαν σωστά τα σύνορα του χωριού τους και τοποθέτησαν ένα υπόμνημα στη δεξιά πλευρά του χάρτη, ο οποίος μπορεί να μην αναφέρεται στην κλίμακα την οποία χρησιμοποίησαν, αλλά περιέχει ονομαστικά όλα τα βασικά στοιχεία του χάρτη που κατασκεύασαν με πολύ μεράκι και ενδιαφέρον

- iii. Έπειτα αναρτήσαμε δύο χάρτες, της Ελλάδος, και του νομού μας δίπλα σε αυτόν που έφτιαξαν τα παιδιά, εντοπίσαμε την περιοχή μας και τη σημειώσαμε στους χάρτες. Βρήκαμε τη σχέση που έχει ο τόπος μας με τη γύρω από αυτόν περιοχή. Ανακαλύψαμε, αν και τα περισσότερα παιδιά το ήξεραν ήδη, ότι το χωριό τους παρόλο που γεωγραφικά ανήκει στο νομό Ρεθύμνου, απέχει λιγότερο χιλιομετρικά από το νομό Ηρακλείου. Στο σημείο αυτό δόθηκε η αφορμή στους μαθητές της ΣΤ΄ Δημοτικού να χρησιμοποιήσουν τις μαθηματικές τους γνώσεις με τη χρήση της κλίμακας για να βρουν την απόσταση του χωριού τους από τις πρωτεύουσες των δύο νομών. Στο ίδιο σημείο έγινε σύνδεση με το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, καθώς τέθηκε το θέμα των Δήμων. Οι μαθητές μας παρατήρησαν ότι το χωριό που βρίσκεται κοντά του, οι Αλόιδες, ανήκει σε άλλο Δήμο, ενώ το Μπαλί που είναι πολύ πιο μακριά του ανήκει στον ίδιο Δήμο.

2. Με δραστηριότητες έξω από την αίθουσα

Ως συνέχεια της προηγούμενης δραστηριότητας δουλέψαμε με την επιτόπια έρευνα για να συμπληρώσουμε οτιδήποτε μας έλειπε από τους χάρτες που δημιουργήσαμε. Στην επίσκεψη αυτή μας απασχόλησε τόσο ο χώρος γύρω από το χωριό όσο και το ίδιο το χωριό. Βγάλαμε σχετικές φωτογραφίες τόσο από τα μέρη που απεικονίζονται έξω από το χωριό, όσο και από μέρη που υπήρχαν μέσα στο χωριό και τα οποία είχαν σημειωθεί στο χάρτη που έφτιαξαν οι μαθητές μας.

3. Συνέχεια των δραστηριοτήτων στην αίθουσα

Στη συνέχεια και αφού εμφανίσαμε τις φωτογραφίες τις τοποθετήσαμε στη γωνιά που διαμορφώσαμε με σκοπό να τις επεξεργαστούμε και να επισκεφτούμε τους χώρους αυτούς αργότερα.

Γ. Προσδιορίζω το χρόνο

Η προσέγγιση του ιστορικού χρόνου δημιούργησε αρκετές δυσκολίες στα παιδιά, ιδιαίτερα της Β΄ τάξης που δεν έχουν ακόμα αντιληφθεί την έννοια του ιστορικού χρόνου. Για τον προσδιορισμό του ιστορικού χρόνου χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω τρεις δραστηριότητες:

1. Ιστορική γραμμή της Ελλάδος

Με βάση τη γνώση των παιδιών από το μάθημα της Ιστορίας δημιουργήσαμε σε χαρτί του μέτρου την ιστορική γραμμή της Ελλάδος, χρησιμοποιώντας για κάθε χρονική περίοδο διαφορετικό χρώμα χαρτόνι. Επεκτείναμε λίγο παραπάνω τα Βυζαντινά χρόνια για να γράψουμε περισσότερα στοιχεία μια και αφορά την Ιστορία που διδάσκονται φέτος και τοποθετήσαμε τα πιο γνωστά από τα ιστορικά γεγονότα της ελληνικής ιστορίας με βάση τις γνώσεις των μαθητών μας.

2. Προσωπική ιστορική γραμμή

Στην ιστορική γραμμή που δημιουργήσαμε εντάξαμε και γεγονότα από την προσωπική μας ζωή. Πότε γεννηθήκαμε, πότε μπήκαμε στο σχολείο και άλλα.

3. Ιστορική γραμμή του τόπου μας

Με βάση τα στοιχεία και τις πληροφορίες που θα αντλήσουμε κατά την επεξερ-

γασία της θεματικής μας ενότητας, θα συμπληρώνουμε την ιστορική γραμμή με γεγονότα του τόπου μας. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούν να κατανοήσουν τα παιδιά πως συνδέεται η τοπική ιστορία με την ευρύτερη ελληνική ιστορία.

4. ΣΤΑΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Συλλογή πληροφοριών

Για τη συλλογή των πληροφοριών μας ανατρέξαμε σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς σύμφωνα με τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Μέσα από αυτή τη δραστηριότητα τα παιδιά μπορούν να μάθουν να επεξεργάζονται τις πηγές πληροφόρησης και να παίρνουν τα στοιχεία που χρειάζονται.

A. Συλλογή και μελέτη λαογραφικών στοιχείων

Τα παιδιά ονόμασαν την ενότητα αυτή στην «αράχνη» που κατασκεύασαν «Η-ΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ».

- i. Η πρώτη ομάδα ανέλαβε να ασχοληθεί με το έθιμο της Ύψωσης. Περιέγραψε γραπτά την τελετή αυτή, πήρε συνέντευξη από τον ιερέα του χωριού για τη σημασία της και ζήτησε τη γνώμη των κατοίκων του χωριού για τη σημασία της.
- ii. Η δεύτερη ομάδα ασχολήθηκε με τις γιορτές του χωριού. Μίλησε με τον ιερέα, τον πρόεδρο του πολιτιστικού συλλόγου και με τους κατοίκους για το πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου, του πολιούχου του χωριού και για την εορτή του Αγίου Νικολάου που επίσης είναι σημαντική εορτή του χωριού.
- iii. Η τρίτη ομάδα ασχολήθηκε με τη μουσική και τους χορούς του χωριού. Μίλησε με κατοίκους του χωριού που ασχολούνται με τη μουσική και με άλλους που χορεύουν. Τα στοιχεία που συνέλεξαν οι μαθητές μας σε αυτή τη δραστηριότητα δεν ήταν αρκετά, καθώς το χωριό δεν έχει δικό του συγκρότημα και δεν είναι οργανωμένο αρκετά στο θέμα του χορού και της μουσικής.

B. Συλλογή και μελέτη γενικότερων στοιχείων που αφορούν την περιοχή

Στην ενότητα αυτή οι μαθητές μας ασχολήθηκαν με τη θεματική ενότητα της Κοινωνίας, όπως την ονόμασαν στην «Αράχνη» του τόπου τους. Όλοι μαζί συνέταξαν ερωτήσεις αναφορικά με τον πληθυσμό του χωριού, την καταγωγή, τα επίθετά τους και την ιστορία του χωριού. Έπειτα χωρίστηκαν στις ομάδες τους.

- i. Η πρώτη ομάδα πήρε συνέντευξη από τον πρόεδρο του χωριού.
- ii. Η δεύτερη ομάδα πήρε συνέντευξη από τη γραμματέα του χωριού.
- iii. Τέλος, η τρίτη ομάδα πήρε συνέντευξη από έναν αρχαιολόγο, κάτοικο του χωριού.
- iv. Όλες οι ομάδες συνέταξαν κοινό ερωτηματολόγιο το οποίο έδωσαν τυχαία σε ορισμένους κατοίκους του χωριού για να το συμπληρώσουν.

Γ. Ανάπτυξη-Οικονομία του τόπου μας, επαγγελματικές δραστηριότητες των κατοίκων

Η θεματική αυτή ενότητα εντάσσεται στην ενότητα που οι μαθητές μας ονόμασαν Οικονομία και Τουρισμός. Τα παιδιά αποφασίζουν ποιες επιχειρήσεις θα επισκεφτούν και με ποιους θα μιλήσουν και θα συζητήσουν για την ανάπτυξη του τόπου τους. Στην απόφαση αυτή χρησιμοποιούνται και οι φωτογραφίες των επιχειρήσεων που έχουν τραβήξει οι μαθητές μας σε προηγούμενη δραστηριότητα. Αφού αποφασίσουν, χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν δράση.

- i. Η πρώτη ομάδα θα επισκεφτεί το εργοστάσιο μελιού, το αργαστήρι του αλάδανου, μία από τις ταβέρνες και τα καφενεία του χωριού και θα μιλήσει με τους ιδιοκτήτες τους και τον υπεύθυνο εξαγωγής του αλάδανου. Θα μιλήσει ακόμη με κάποιον βοσκό για την κτηνοτροφία στον τόπο του.
- ii. Η δεύτερη ομάδα θα επισκεφτεί το φούρνο και τον ξυλόφουρνο, μία από τις τα-

βέρονες και τα καφενεία του χωριού και θα μιλήσει με τους ιδιοκτήτες τους. Θα μιλήσει ακόμα με κάποιον γεωργό για τις ελιές και την παραγωγή τους.

iii. Η τρίτη ομάδα θα επισκεφτεί το κρεοπωλείο, μία από τις ταβέρνες και τα καφενεία του χωριού και θα μιλήσει με τους ιδιοκτήτες του. Θα μιλήσει ακόμα με κάποιον από τους παραγωγούς και πωλητές πορτοκαλιών και άλλων εσπεριδοειδών. Θα αποκομίσει όσο το δυνατόν περισσότερο στοιχεία για τα θέματα με τα οποία έχει αναλάβει να ασχοληθεί.

Η φάση αυτή δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Βρισκόμαστε στο στάδιο των συνεντεύξεων από τις διάφορες επιχειρήσεις του χωριού.

5. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ

Αυτή η δραστηριότητα συνεχίζει και ολοκληρώνει την προηγούμενη δραστηριότητα. Τα παιδιά σε αυτό το στάδιο θα ασχοληθούν με την επεξεργασία και την αξιολογική αποτίμηση των προιόντων της έρευνάς τους. Παράλληλα οι ομάδες θα ανταλλάξουν τα προϊόντα της έρευνάς τους και θα κάνουν συγκρίσεις.

Στη φάση αυτή του προγράμματος ελπίζουμε ότι θα έχουν συγκεντρωθεί αρκετά στοιχεία για την ιστορία του τόπου μας από τις ομάδες των μαθητών κυρίως από τις ενέργειες της προηγούμενης δραστηριότητας. Πρέπει να καταγράψουν τις συνεντεύξεις, να αποκωδικοποιήσουν τα ερωτηματολόγια και να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στο σύνολο της τάξης.

6. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η τελική αξιολόγηση της εργασίας των μαθητών μας ευελπιστούμε ότι θα γίνει με τους παρακάτω τρόπους:

A. Παρουσίαση εργασίας

Ελπίζουμε και ευελπιστούμε ότι μέσα στα πλαίσια των εκδηλώσεων για το τέλος της σχολικής χρονιάς, θα γίνει η παρουσίαση των έργων των μαθητών στους γονείς τους, με φωτογραφικό υλικό από τις φάσεις υλοποίησης και τις εργασίες που διεκπεραίωσαν σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

B. Κατασκευή ιστοσελίδας

Έμμεσος στόχος της προσπάθειας αυτής είναι η κατασκευή ιστοσελίδας που θα περιέχει την εργασία των μαθητών και η δημοσίευσή της στο Διαδίκτυο.

Γ. Κατασκευή τουριστικού οδηγού

Με βάση τα στοιχεία και τις πληροφορίες που έχουμε συλλέξει στοχεύουμε στην κατασκευή και δημιουργία ενός τουριστικού οδηγού για το χωριό μας.

7. Βιβλιογραφία

- ΜΑΤΣΑΓΓΟΥΡΑΣ, Η., Η Διαθεματικότητα στη σχολική γνώση, Αθήνα: Γρηγόρης, 2003
- ΜΑΤΣΑΓΓΟΥΡΑΣ, Η., Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, Αθήνα: Γρηγόρης, 2000
- ΘΕΟΦΙΛΙΔΗΣ, ΧΡ., Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας, Αθήνα: Γρηγόρης, 1997
- Ταξιδιωτικοί χάρτες και τοπικοί αρχαιολογικοί οδηγοί
- Δικτυακός κόμβος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου: www.pi-schools.gr
- Δικτυακός κόμβος Έδρα Εκπαίδευσης: www.edra.gr

ΘΕΜΑ: «Μια φορά κι έναν καιρό στη χώρα του γέρο-χρόνου»**8/ΘΕΣΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΟΥΒΩΝ****Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Σκουλά Ειρήνη****Τάξη Β1****Κριτήρια επιλογής του θέματος:**

Το ξεκίνημα της χρονιάς συνέπεσε με την εποχή του τρύγου. Τα παιδιά συζητούσαν διαρκώς γι' αυτό το θέμα λόγω προσωπικών βιωμάτων. Έτσι αυθόρμητα και ομόφωνα πάρθηκε η απόφαση να γνωρίσουμε αυτήν τη διαδικασία καθώς και άλλα ήθη και έθιμα της κάθε εποχής και να τα εντάξουμε στις σχολικές μας δραστηριότητες.

Αντικείμενο και σκοπός διεξαγωγής του Σχεδίου Εργασίας:

Το αντικείμενο του προγράμματος είναι η εισαγωγή των μαθητών στο περιεχόμενο του ελληνικού παραδοσιακού και σύγχρονου λαϊκού πολιτισμού. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει στοιχεία από την καθημερινότητα και την επίσημη ζωή της νεοελληνικής παραδοσιακής κοινωνίας (επαγγελματικές ασχολίες, παραστατικά έθιμα από την περιοχή της λατρείας ή της κοινωνικής ζωής) και γενικά από την προφορική παράδοση. Ακόμα γίνονται αναφορές στη σχέση του πολιτισμικού παρόντος με τον πολιτισμό του παρελθόντος. Η παρουσίαση των θεμάτων του λαϊκού πολιτισμού ακολουθεί τη λογική του κυκλικού χρόνου της παραδοσιακής κοινωνίας (παρουσίαση παραγωγικών πρακτικών, συνηθειών, τελετουργιών κ.λπ.) στα πλαίσια της εναλλαγής των εποχών.

Ο σκοπός του σχεδίου εργασίας είναι η περισσότερο συστηματική επαφή των μαθητών με την ελληνική λαϊκή παράδοση.

Στόχοι:

- ✓ Οι μαθητές να δουλέψουν συλλογικά, να συνεργαστούν ισότιμα, να γνωρίσουν νέους τρόπους εργασίας και συνεργασίας.
- ✓ Να εκφραστούν με πολλούς τρόπους.
- ✓ Να χρησιμοποιήσουν ποικίλους τρόπους συλλογής πληροφοριών (βιβλιογραφική αναδίφηση, νέες τεχνολογίες, συνεντεύξεις, παρατηρήσεις, καταγραφές, φωτογραφίες, βίντεο κ.λ.π.).

A. Στόχοι γνωστικού επιπέδου

- ✓ Να γνωρίσουν όψεις του παραδοσιακού και σύγχρονου λαϊκού πολιτισμού βασισμένες στα πορίσματα της σύγχρονης λαογραφικής επιστήμης.
- ✓ Να γίνει περισσότερο κατανοητή στους μαθητές η διαδικασία εξέλιξης του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού.

B. Στόχοι με τη μορφή δεξιοτήτων και μορφών συμπεριφοράς

- ✓ Να περιγράψουν και να αναφέρουν δικές τους απόψεις, να συνεργαστούν, να διασκεδάσουν, να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους, να αποκτήσουν κριτική στάση και να χτίσουν μια γνώση συνδεδεμένη με την κοινωνική πραγματικότητα και όχι ξεκομμένη και στείρα.
- ✓ Να τους δοθεί η δυνατότητα να ασχοληθούν με καταγραφές και ταξινομήσεις, να αναπτύξουν ικανότητες συλλογής, οργάνωσης και αξιολόγησης των πληροφοριών, να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στο διάβασμα και να εξασκη-

- θούν στην εκτέλεση εργασίας με βάση γραπτές οδηγίες.
- ✓ Να συνειδητοποιήσουν την εθνική και την τοπική τους ταυτότητα ως αυριανοί Έλληνες πολίτες της Ενωμένης Ευρώπης.
  - ✓ Να κατανοήσουν το πολιτισμικό παρελθόν και τη λειτουργικότητά του στο σύγχρονο πολιτισμό της Ελλάδας και να διερευνήσουν το τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι του τόπου τους βίωναν και συνεχίζουν να βιώνουν ως σήμερα, την καθημερινότητα και την επίσημη ζωή, τη διαχρονική θεώρηση του παρελθόντος και τη συνέχεια ή ασυνέχεια των εθίμων στο χώρο και το χρόνο.
  - ✓ Να κατανοήσουν τους όρους: πολιτισμός, λαϊκός πολιτισμός, έθιμα, παραδόσεις.
  - ✓ Να διαπιστώσουν, μέσα από παραδείγματα, ότι ο πολιτισμός είναι δυναμικός στο χώρο και το χρόνο.
  - ✓ Να αναφερθούν σε περιόδους που περιλαμβάνουν τον εποχιακό κύκλο.
  - ✓ Να γνωρίσουν τις ομοιότητες και τις διαφορές των εθίμων από περιοχή σε περιοχή, από γενιά σε γενιά.

Μακροπρόθεσμος στόχος:

Η καλλιέργεια, μέσα στη συνείδηση των μαθητών, της ιδέας μιας απώτερης κοινότητας των Ευρωπαϊκών λαών, η οποία και έχει τη δύναμη να δρα ενοποιητικά, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου σημειώνονται σημαντικές αποκλίσεις.

Μέθοδος εργασίας:

Μέθοδος σχεδίων εργασίας. Συγκρότηση ομάδων εργασίας. Ομαδοσυνεργατική, ενεργητική, βιωματική μάθηση.

Πηγές πληροφοριών:

Οι μαθητές συνέλεξαν το υλικό τους από βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, περιοδικά, cd-rom, εφημερίδες και συνεντεύξεις από τους παππούδες ή τις γιαγιάδες τους.

Μέσα:

Χρησιμοποιήθηκαν φωτογραφική μηχανή, video, κασετόφωνο, Η/Υ, υλικά εικαστικών.

Διάρκεια προγράμματος: 9 μήνες

Στάδια υλοποίησης του Σχεδίου Εργασίας:

A. Κατανομή εργασιών - Καθορισμός των πλαισίων δράσης:

Στη φάση αυτή έγιναν:

- α. Ο χωρισμός των ομάδων εργασίας (μεικτής δυναμικής).
- β. Η κατανομή των εργασιών.
- γ. Η εύρεση πιθανών συνεργατών.
- δ. Οι προτάσεις για τους τρόπους έρευνας και συλλογής πληροφοριών.
- ε. Ο από κοινού προγραμματισμός των εργασιών.
- στ. Ο προγραμματισμός των επισκέψεων.
- ζ. Καθορισμός άλλων χώρων εργασίας.
- η. Χρόνος εργασίας στην τάξη.

B. Συγκέντρωση του υλικού - Εκτέλεση του Σχεδίου Εργασίας:

Σε πρώτο στάδιο ανέτρεξαν σε βιβλιογραφικές πηγές. Τα παιδιά συνέλεξαν πληροφορίες από βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, εφημερίδες, έντυπα. Στη συνέχεια άντλησαν πληροφορίες από το οικογενειακό τους περιβάλλον.

Γ. Διαλείμματα αλληλοενημέρωσης:

Κάθε δύο περίπου εβδομάδες αφιερωνόταν λίγος χρόνος για να οριοθετηθούν ξανά, αν και όπου χρειαζόταν, τα πλαίσια δράσης καθενός, να εκφραστούν οι πιθανές δυσκολίες, να ανακοινωθεί η ως τότε πορεία της έρευνας - συλλογής πληροφοριών και οι νέες πηγές που κάποιοι ανακάλυπταν. Ταυτόχρονα γινόταν ο προγραμματισμός του χρόνου και των εργασιών που απέμεναν.

Δ. Επεξεργασία και σύνθεση του υλικού:

Όλη η εργασία χωρίστηκε σε τέσσερις μεγάλες θεματικές ενότητες και κάθε θεματική ενότητα σε επιμέρους υποενότητες.

1η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «Τα παιδιά του Φθινοπώρου»

Επιμέρους θεματικές ενότητες:

- Σεπτέμβρης, ο Τρυγητής- Ήθη και έθιμα του Σεπτέμβρη - Ο τρύγος
- Οκτώβρης, ο Βροχάρης - Ήθη και έθιμα του Οκτώβρη - Τα πρωτοβρόχια
- Νοέμβρης, ο Σποριάς- Ήθη και έθιμα του Νοέμβρη- Το λιομάζωμα

2η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «Τα παιδιά του Χειμώνα»

Επιμέρους θεματικές ενότητες:

- Δεκέμβρης, ο Χριστουγεννάρης - Ήθη και έθιμα του Δεκέμβρη -Ταξίδι στην παράδοση με έθιμα χριστουγεννιάτικα
- Γενάρης ,ο Χιονιστής - Ήθη και έθιμα του Γενάρη
- Φλεβάρης, ο Χορευτεράς- Ήθη και έθιμα του Φλεβάρη - Τρελή αποκριά

3η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «Τα παιδιά της Άνοιξης»

Επιμέρους θεματικές ενότητες:

- Μάρτης, ο Πεντάγνωμος - Ήθη και έθιμα του Μάρτη - Χελιδονίσματα
- Απρίλης, ο Λαμπριάτης - Ήθη και έθιμα του Απρίλη (η κυρα-Σαρακοστή, τα Λαζαράκια, οι λαμπροκουλούρες κ.α) - Πάσχα στην Κρήτη
- Μάης, ο Λουλουνδάς- Ήθη και έθιμα του Μάη - Πρωτομαγιά

4η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: «Τα παιδιά του καλοκαιριού»

Επιμέρους θεματικές ενότητες:

- Ιούνης, ο Θεριστής - Ήθη και έθιμα του Ιούνη
- Ιούλης, ο Αλωνάρης - Ήθη και έθιμα του Ιούλη
- Αύγουστος, ο Τραπεζοφόρος- Ήθη και έθιμα του Αυγούστου - Ο μήνας της Παναγιάς

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες βρήκαν τα έθιμα, τις γιορτές, τις γεωργικές ασχολίες του κάθε μήνα. Κατέγραψαν παροιμίες και ιστορίες για τους μήνες και ανακάλυψαν τη σοφία του απλού λαού να συνδέει τους μύθους με την πραγματικότητα. Συγκέντρωσαν παραδοσιακές συνταγές, τραγούδια και μαντινάδες ρωτώντας τη γιαγιά ή τον παππού.

Ε'. Παρουσίαση του Σχεδίου Εργασίας:

Κάθε φορά που τελείωνε μια θεματική ενότητα οι μαθητές που έλαβαν μέρος παρουσίαζαν την εργασία στους συμμαθητές και στους γονείς τους στην τάξη , χρησιμοποιώντας σύντομη περίληψη των πληροφοριών, διαφάνειες, ζωγραφιές κ.λπ. Αναρτούσαν ένα θεματικό κολάζ που αντιπροσώπευε την εργασία τους σε ειδικό ταμπλό που υπάρχει στην τάξη για την ευέλικτη Ζώνη. Με τη συμμετοχή των γονιών τους έγινε εκτέλεση και παρουσίαση παραδοσιακών συνταγών του τόπου τους. Αναπαράστησαν επίσης κάποια έθιμα, με το δικό τους τρόπο, έγραψαν παραμύθια για κάθε μήνα και ενημέρωσαν τους παρευρισκόμενους σχετικά με τα ήθη και έθιμα της κάθε εποχής.

ΣΤ'. Αξιολόγηση:

Η διαφορά στη συμπεριφορά των μαθητών ήταν φανερή. Η ευαισθητοποίησή τους σε θέματα πολιτισμού και η εφαρμογή των εθίμων, καθώς και στάσεων ζωής φάνηκε στην καθημερινή τους ζωή, στις μεταξύ τους σχέσεις, στο παιχνίδι και σε κάθε εκδήλωσή τους. Αποφάσισαν να διατηρήσουν τα ήθη και τα έθιμα που έχουν χαθεί και να συνεχίσουν την ελληνική μας παράδοση.

Εκδήλωσαν περισσότερο ενδιαφέρον στα μαθήματα. Όλη τη χρονιά δούλεψαν με όρεξη, γιατί ξέφυγαν από τα στενά όρια της τάξης. Κατάφεραν να προσεγγίσουν ένα νέο τρόπο μάθησης και άντλησης πληροφοριών.

Πολύ θετικό σημείο του προγράμματος ήταν η ενεργός συμμετοχή και συμπαράσταση του οικογενειακού περιγύρου των μαθητών, ιδιαίτερα των πιο ηλικιωμένων, οι οποίοι με χαρά μας βοήθησαν να βρούμε παλιά έθιμα του τόπου μας.

Διαθεματική προσέγγιση**Γλώσσα - Ειδικοί στόχοι**

- ✓ Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους με νέες λέξεις.
- ✓ Να ασκηθούν στην προφορική επικοινωνία (να μάθουν να ακούν, να απαντούν, να επικοινωνούν στα πλαίσια της συζήτησης της ομάδας).
- ✓ Να ασκηθούν στην αναζήτηση πληροφοριών μέσα από μια σειρά γραπτών μέσων (βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, ημερολόγια κ.ά.).
- ✓ Να αναζητήσουν και να γνωρίσουν κείμενα, άρθρα, λογοτεχνικά έργα, ποιήματα, δημοτικά τραγούδια, αινίγματα, παροιμίες, που έχουν σχέση με τα ήθη και τα έθιμα του τόπου τους.
- ✓ Να καλλιεργηθεί μια θετική σχέση με τη γραπτή επικοινωνία. Να ασκηθούν στο να συντάσσουν απλά κείμενα.

Όλοι αυτοί οι τομείς αξιοποιήθηκαν όχι μόνο στο μάθημα της γλώσσας, αλλά και σ' όλο το φάσμα των μαθημάτων του αναλυτικού προγράμματος.

Μαθηματικά - Ειδικοί στόχοι

- ✓ Να λύσουν προβλήματα τεσσάρων πράξεων, να κάνουν μετρήσεις χωρητικότητας κ.α.

Μελέτη Περιβάλλοντος - Ειδικοί στόχοι

Να γνωρίσουν και να μελετήσουν:

- ✓ Την εναλλαγή των εποχών.
- ✓ Το κλίμα της κάθε εποχής.
- ✓ Τις γεωργικές ασχολίες κάθε εποχής.
- ✓ Μέσα από την εξέταση των εθίμων του τόπου τους να βρουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ άλλων περιοχών της Ελλάδας και των λαών γενικότερα.

Θρησκευτικά - Ειδικοί στόχοι

- ✓ Να γνωρίσουν ποια έθιμα συνδέονται με τη θρησκεία μας και ειδικότερα τις περιόδους νηστείας.

Ιστορία - Ειδικοί στόχοι

- ✓ Να βρουν μύθους που σχετίζονται με τα έθιμα του τόπου τους.
- ✓ Να διαπιστώσουν ότι ο πολιτισμός είναι δυναμικός στο χώρο και το χρόνο.
- ✓ Να κατανοήσουν την πολιτισμική συνέχεια του παρελθόντος με το παρόν.

Αισθητική Αγωγή - Ειδικοί στόχοι

- ✓ Να γνωρίσουν πίνακες ζωγραφικής με θέμα διάφορα έθιμα.
- ✓ Να δημιουργήσουν δικές τους συνθέσεις με διάφορα υλικά.

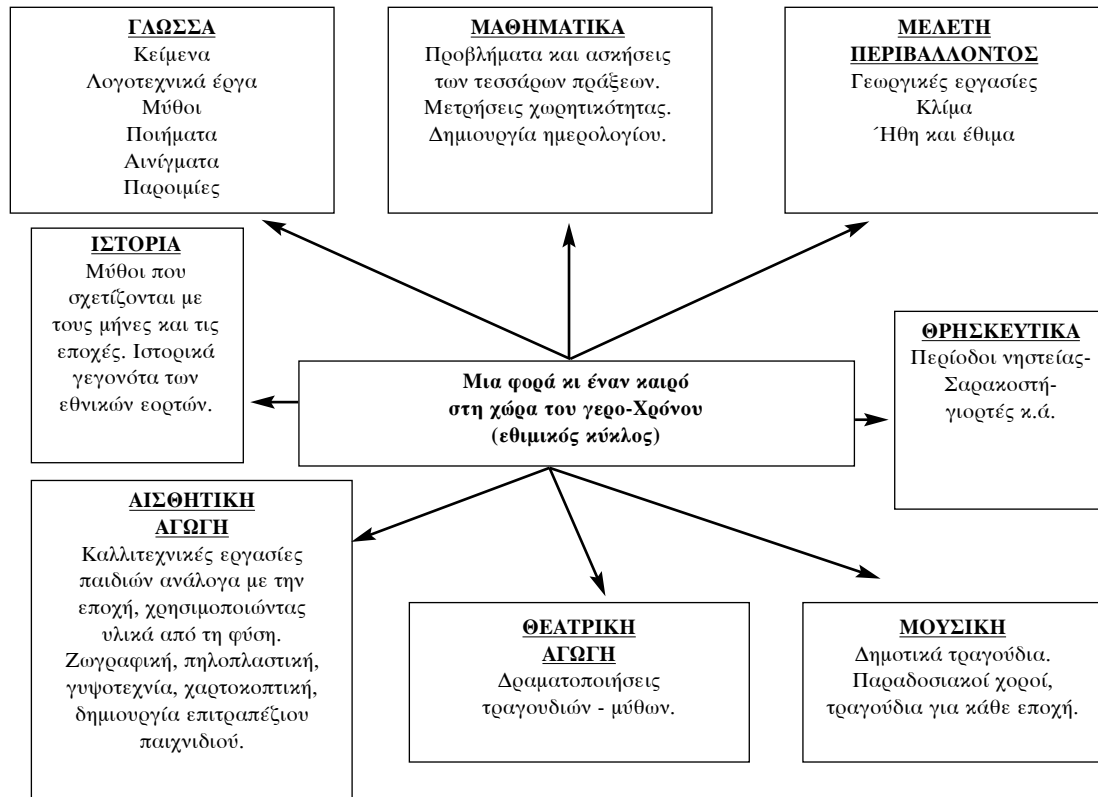

Μουσική - Ειδικοί στόχοι

✓ Να γνωρίσουν παραδοσιακά τραγούδια και χορούς που σχετίζονται με τον εθνικό κύκλο.

Θεατρική Αγωγή - Ειδικοί στόχοι

✓ Να δραματοποιήσουν έθιμα μέσα από τα τραγούδια και τους μύθους.

Ως ενδεικτική **βιβλιογραφία** για τη στήριξη της δράσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί:

1. Λαϊκά τραγούδια και παιχνίδια για παιδιά. Ανθολογία, Αναγνωστόπουλος, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα 1991.
2. Λαϊκή Παράδοση και Παιδί, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1999.
3. Λαϊκή Παράδοση και Σχολείο, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1999.
4. Οι δώδεκα μήνες. Τα λαογραφικά, Κυριακίδου-Νέσιουρος, εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία, Αθήνα -Θεσσαλονίκη 1982.
5. Τα Καλοκαιρινά, Λουκάτος Δημήτριος, εκδ. Φιλιππότης, Αθήνα 1995.
6. Τα Φθινοπωρινά, Λουκάτος Δημήτριος, εκδ. Φιλιππότης, Αθήνα 1995.
7. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: Διαθεματικό Εκπαιδευτικό υλικό για την Ευέλικτη Ζώνη, Α΄-Β΄ Τάξεις Δ.Σ.
8. Πασχαλινά και της Άνοιξης, Β΄ έκδοση, εκδ. Φιλιππότης, Αθήνα 1988.
9. Τα παιδιά της άνοιξης - καλοκαιριού - φθινοπώρου - χειμώνα. Λότης Πέτροβιτς Ανδριτσοπούλου, εκδ. Πατάκης.
10. Παροιμίες Ελληνικές και των άλλων Βαλκανικών λαών, εκδ. Πατάκης, Αθήνα 1985.
11. Ελληνική Λαογραφία, τόμος 20ός, Ήθη και έθιμα, εκδ. Οδυσσεύς, Αθήνα 1986.
12. Χριστουγεννιάτικα και των γιορτών, Β΄ έκδοση, εκδ. Φιλιππότης, Αθήνα 1984.
13. Τα βιβλία Γλώσσας των Β΄, Γ΄, Δ΄ Τάξεων και τα ανθολόγια.

ΘΕΜΑ: «Κυκλοφοριακή Αγωγή»**ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΜΠΑΛΙΟΥ ΡΕΘΥΜΝΟΥ****Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Χαιλιατζίδου Θεοδοσία****Τάξη Ε΄ & ΣΤ΄****Επιλογή θέματος**

Η επιλογή του θέματος έγινε με αφορμή τον αυξημένο αριθμό θυμάτων από τροχαία ατυχήματα, αλλά και τον ταυτόχρονο θαυμασμό των παιδιών για την ταχύτητα στην οδήγηση. Τα περισσότερα από τα παιδιά ταυτίζουν την υπερίσχυση στον δρόμο με κάποιο είδος υπεροχής και δύναμης.

Στόχοι

- ο Να ενημερωθούν οι μαθητές για τους κανόνες οδικής συμπεριφοράς
- ο Να ενημερωθούν οι μαθητές για τα δικαιώματα, αλλά και τις υποχρεώσεις πεζών και οδηγών
- ο Να μάθουν να αναγνωρίζουν τα βασικότερα σήματα
- ο Να εμποδώσουν τις συνέπειες της ανάρμοστης οδικής συμπεριφοράς
- ο Να αποκτήσουν σεβασμό στον συνάνθρωπο
- ο Να γίνουν υπεύθυνοι και σωστοί οδηγοί

Επιμέρους θέματα - Βασικές πτυχές θέματος

- ο Σεβασμός στον συνάνθρωπο
- ο Υπακοή κανόνων
- ο Το άτομο αποτελεί κομμάτι του συνόλου
- ο Μελέτη σημάτων και ορολογίας
- ο Μελέτη της οδικής σήμανσης του τόπου μας
- ο Μελέτη της οδικής συμπεριφοράς του άμεσου περιβάλλοντος
- ο Συνομιλία με αρμόδιους
- ο Επίσκεψη σε πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής
- ο Δημιουργία επιτραπέζιου παιχνιδιού για την εφαρμογή κανόνων
- ο συνομιλία με θύματα τροχαίων ατυχημάτων που βρίσκονται στη φάση της αποκατάστασης

Μέθοδος προγράμματος

Συνδυασμός ομαδοσυνεργατικής μεθόδου και εξατομικευμένης μελέτης

Διδακτικές ενέργειες

- καλλιέργεια ενδιαφέροντος των παιδιών για το θέμα
- προσδιορισμός δραστηριοτήτων, επιλογή και κατανομή εργασιών
- ορισμός κατευθύνσεων στις επιμέρους εργασίες:
  - κατασκευή ερωματολογίου
  - βοήθεια στην επιτόπια παρατήρηση (φωτογραφίες κ.τ.λ.)
  - τροφοδότηση με κατασκευαστικό υλικό και πηγές (αφού επιλεγούν από τα ίδια τα παιδιά)

Συνεργασία με άλλα πρόσωπα - Πηγές

- πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής
- τροχονόμους
- εφημερίδες, περιοδικά
- ερωτηματολόγιο στους γονείς για την δική τους οδική συμπεριφορά
- θύματα τροχαίων ατυχημάτων που θα μοιραστούν την εμπειρία τους μαζί μας

Μεθοδολογία του προγράμματος

- συμμετοχή όλων των παιδιών
- ορισμός του σχεδίου εργασίας που θα ακολουθήσουμε
- χωρισμός σε επιμέρους ομάδες και διανομή εργασιών σύμφωνα με τις πτυχές του θέματος
- έρευνα και μελέτη από την κάθε ομάδα
- καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων
- διεξαγωγή συμπερασμάτων
- καταγραφή συνολικής πορείας

Αξιολόγηση

- ✓ αν συνεργάστηκαν δημιουργικά στην αναζήτηση και παρατήρηση στοιχείων
- ✓ αν μπήκαν στην διαδικασία ανταλλαγής απόψεων και προβληματισμού
- ✓ αν σχεδίασαν και εκτέλεσαν με επιτυχία την εργασία της ομάδας τους
- ✓ αν απαντήθηκαν οι πτυχές του θέματος
- ✓ αν προβληματίστηκαν με όσα άκουσαν και είδαν
- ✓ αν κατέκτησαν τις αξίες που ανέδειξε το πρόγραμμα
- ✓ αν προσπάθησαν να μεταδώσουν και σε άλλους τις ανησυχίες και τις σκέψεις τους
- ✓ η αξιολόγηση θα γίνεται από τα παιδιά σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, αφού θα χρειάζεται κάθε νέα γνώση να την χτίζουν πάνω στην παλιά προκειμένου να οικοδομήσουν σωστά
- ✓ αξιολόγηση θα γίνει και στο τέλος του προγράμματος που τα παιδιά θα κληθούν να συγκρίνουν τις προηγούμενες γνώσεις και στάσεις τους με εκείνες μετά την λήξη του προγράμματος

Παρουσίαση της εργασίας

Η παρουσίαση της εργασίας θα γίνει στο τέλος του Μαΐου με φωτογραφίες από τις φάσεις εργασίας, δραστηριότητες για την ευχάριστη συμμετοχή όλων των παιδιών του σχολείου, αλλά και ένα λεύκωμα με όλο το υλικό των μελετών των παιδιών και των εργασιών τους. Οι γονείς θα κληθούν να λαμβάνουν υπόψη τους τις παρατηρήσεις των «μικρών τροχονόμων», προκειμένου να αποτελέσουν το πιο ιδανικό πρότυπο για αυτούς.

ΘΕΜΑ: «Θεατρική αγωγή»**6/ΘΕΣΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ ΜΟΝΟΦΑΤΣΙΟΥ****Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Τερζάκης Γεώργιος****Τάξη ΣΤ'****Επιλογή του θέματος**

Η Επιλογή του θέματος έγινε μετά από την έντονη επιθυμία που εξέφρασαν τα παιδιά, επηρεασμένα από την θεατρική παράσταση που ανέβασε η θεατρική ομάδα του χωριού μας το καλοκαίρι που μας πέρασε.

Κριτήρια επιλογής του θέματος

- Επιδιώκεται να διαμορφωθεί η αισθητική-καλλιτεχνική του αντίληψη και να συντελεστεί η γνωριμία του με τα επιτεύγματα του πολιτισμού.
- Επιδιώκεται η ανάπτυξη της προσωπικότητας, η αισθητική καλλιέργεια, η ελευθερία έκφρασης, η αυτογνωσία, ο αλληλοσεβασμός των μαθητών στο πλαίσιο της Σχολικής ομάδας.
- Επιδιώκεται η απόκτηση από τους μαθητές εκείνων των γνώσεων που θα τους βοηθούν να κατανοούν, να προσλαμβάνουν και να αξιολογούν το θεατρικό γεγονός και να μετασχηματίζουν γόνιμα τη γνώση και την εμπειρία τους.
- Επιδιώκεται η δημιουργική επαφή των μαθητών με την τέχνη του θεάτρου, τόσο μέσα από δραματουργικά κείμενα, όσο και μέσα από τη σκηνική έκφρασή τους, με τελικό στόχο τη διεύρυνση των σπουδών τους ως προς το πολιτιστικό πεδίο.

Επιδιώκεται ο εμπλουτισμός των μεθόδων διδασκαλίας με τις αρχές και τις τεχνικές του θεάτρου (δραματοποίηση) και συνακολούθως η βελτίωση του προγράμματος διδασκαλίας.

Παιδαγωγικές ωφέλειες

- Βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν το πλέγμα των κοινωνικών σχέσεων μέσα στο οποίο καλούνται οι ίδιοι να συμβιώσουν.
- Ως δημιουργική δραστηριότητα καλλιεργεί στους μαθητές την έφεση για έρευνα για γνώση και για απόκτηση δεξιοτήτων μέσα από την ανάδειξη των καλλιτεχνικών κλίσεών τους.
- Ως συλλογική δραστηριότητα προσφέρει στους μαθητές ίσες ευκαιρίες έκφρασης, συνεργασίας και συμμετοχής σε κοινή προσπάθεια, αξίες που αποτελούν τη βάση της δημοκρατίας.
- Ως καλλιτεχνική δραστηριότητα, συμβάλλει στην αισθητική ανάπτυξη των μαθητών και στη συνειδητοποίηση της άφθαρτης αξίας του ανθρώπινου πολιτισμού.

1. Ψυχοκινητικοί στόχοι

- Ενεργοποίηση και αξιοποίηση σωματικών ικανοτήτων.
- Ενεργοποίηση και αξιοποίηση φωνητικών ικανοτήτων.
- Βασικές αρχές ορθοφωνίας(εκφορά φθόγγων-αναπνοή-ρυθμός).
- Εκφραστική ικανότητα (συνδυασμός φωνής -κίνησης).
- Το σώμα και η φωνή ως θεμελιώδη στοιχεία υποκριτικής.
- Η έννοια του «ρόλου».

2. Αυτοσχεδιασμός

- Ο αυτοσχεδιασμός ως μέσο σκηνικής έκφρασης.
- Ο αυτοσχεδιασμός ως μέσο προσωπικής έκφρασης.

3. Δραματοποίηση

- Ανάλυση δραματικού κειμένου.
- Δραματοποίηση.
- Σύνθεση.

4. Γνωριμία με την τέχνη του θεάτρου

- Απόκτηση θεατρικής αγωγής.
- Τέχνη και τεχνική του θεάτρου.
- Ο μαθητής -θεατής.
- Ο μαθητής -κριτικός.
- Ο μαθητής -καλλιτέχνης , ηθοποιός.

5. Διαθεματική εξακτίνωση με βάση μαθήματα

- α) Γλώσσα
- β) Λογοτεχνία
- γ) Μαθηματικά
- δ) Φυσικά
- ε) Ιστορία
- στ) Θρησκευτικά
- ζ) Κοιν. Αγωγή
- η) Εικαστικά

6. Εξακτίνωση με βάση πολλαπλούς τύπους νοημοσύνης

- α) Γλωσσική
- β) Μουσική
- γ) Νατουραλιστική
- δ) Κινησθητική
- ε) Ενδοπροσωπική
- στ) Διαπροσωπική
- ζ) Λογικομαθηματική
- η) Χωρική

7. Διδακτικό - Εποπτικό υλικό

Κύριο υλικό είναι το σώμα και η ψυχή του μαθητή-ηθοποιού.

Βιβλία (ιστορία του θεάτρου, άλλα θεατρικά και λογοτεχνικά), περιοδικά, εφημερίδες, CD-ROM, video, φωτογραφίες, υφάσματα.

Για την γνωριμία με την τέχνη του θεάτρου θα γίνουν επισκέψεις σε θέατρα για παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων ,κουκλοθέατρου, θεάτρου σκιών κ.α.

8. Υλοποίηση- Δραστηριότητες

- ✓ Ομαδικοί χοροί σε ζεύγη, ατομικοί ή χορός με φανταστικό παρτενέρ.
- ✓ Κίνηση με μουσική σε διάφορους ρυθμούς.
- ✓ Φωνητική εξάσκηση (τραγούδι-ανάγνωση κειμένου -παραγωγή ήχων).
- ✓ Βασικές αρχές παραγωγής φωνής, τοποθέτησης, υποστήριξης, αναπνοής, λειτουργία σωματικών ηχείων, αυξομείωσης έντασης, εναλλαγή χρώματος της φωνής.
- ✓ Ανάγνωση κειμένου με χρωματισμό φωνής, με χειρονομίες και με κινήσεις.
- ✓ Τραγούδια (ατομικά -ομαδικά).
- ✓ Προσπάθεια επίτευξης συντονισμού, σωστής τονικότητας και εκφραστικότητας. Επιλογή απλών κειμένων (π.χ. μικρά ποιήματα, περιγραφικές αφηγήσεις,

- μικροί διάλογοι), για ανάγνωση ατομική και ομαδική.
- ✓ Κίνηση ανάλογη με το λόγο, προσπάθεια στήριξης του λόγου με ανάλογες κινήσεις, έμφαση στο πότε κάτι είναι υπερβολικό, πότε είναι αυτό που πρέπει, πότε δεν αρκεί.
  - ✓ Παραγωγή ήχων: Δημιουργία φυσικών και φανταστικών ήχων.
  - ✓ Παντομίμα (π.χ. το παιχνίδι: επαγγέλματα, έργα, ζώα κ.τ.λ.).
  - ✓ Πρώτη επαφή με διάφορα είδη θεάτρου (παντομίμα, κουκλοθέατρο, θέατρο σκιών κ.α.).
  - ✓ Κατασκευή μάσκας.
  - ✓ Κατασκευή κούκλας και χρήση της.
  - ✓ Κατασκευή φιγούρας (θέατρο σκιών) και χρήση της.
  - ✓ Αυτοσχεδιασμός πάνω σε δεδομένες μορφές, συμπεριφορές, καταστάσεις από το θέατρο τον κινηματογράφο, την τηλεόραση και την ύλη των σχετικών μαθημάτων (Γλώσσα, Ιστορία, Θρησκευτικά, Φυσικά. Κοιν. Αγωγή).
  - ✓ Αυτοσχεδιαστική προσπάθεια αναπαράστασης εμπλοκής κλεφτών και αρματολών.
  - ✓ Ειδήσεις, τηλεπαιχνίδι, παραμύθι.
  - ✓ Απόπειρα αυτοσχεδιαστικής αναπαράστασης της προσωπικότητας του κάθε μαθητή.
  - ✓ Ένα παιδί προσπαθεί να περιγράψει ένα αντικείμενο (γνωστό μόνο σ' αυτό). Στη συνέχεια οι υπόλοιποι μαθητές ζωγραφίζουν το αντικείμενο που κατάλαβαν. Συγκρίνουμε τα αποτελέσματα.
  - ✓ Προσπάθεια αυτοσχεδιασμού σε δεδομένο θέμα.(δίδεται έμφαση στην ικανότητα μετάδοσης νοημάτων με τη σωματική και τη λεκτική έκφραση).
  - ✓ Δραματουργική ανάλυση επιλεγμένων αποσπασμάτων από το παγκόσμιο θέατρο π.χ. «ΕΡΩΦΙΛΗ» του Χορτάτζη «Ο ΜΑΓΟΣ ΤΟΥ ΟΖ» κ.α.
  - ✓ Επαφή των μαθητών με το δραματικό κείμενο. Προσπάθεια ανάλυσης σε βάθος.
  - ✓ Δραματοποίηση αφηγηματικών κειμένων με την χρήση των μορφικών στοιχείων των θεατρικών κειμένων(σκηνικές οδηγίες, διάλογοι).
  - ✓ Σύνθεση θεατρικών διαλόγων και σύντομων θεατρικών έργων.
  - ✓ Ατομική και ομαδική εξάσκηση σε δεδομένα θέματα π.χ. ένα δελτίο καιρού.
  - ✓ Εργασίες που θα αναδείξουν τη διαφορά του «μιλάω» από το «μιλάω με κάποιον» π.χ. μονόλογος/ διάλογος στο ίδιο θέμα (αλήθεια -ψέμα).
  - ✓ Οικειοποίηση των ρόλων όλων των συντελεστών μιας θεατρικής παράστασης (ηθοποιός, σκηνοθέτης, δραματουργός, σκηνογράφος.).
  - ✓ Γνωριμία-εξοικείωση με τις τέχνες που συνθέτουν το θεατρικό φαινόμενο.
  - ✓ Επένδυση ηχητική .σκηνογραφική, ενδυματολογική ενός κειμένου π.χ. το ποίημα «Ο Γιάννης και το Πεύκο» του Ζ. Παπαντωνίου.
  - ✓ Επισκέψεις σε θεατρικούς χώρους.
  - ✓ Παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων. Συζήτηση στην τάξη για την θεατρική εμπειρία που αποκτήθηκε.
  - ✓ Γνωριμία και συνομιλία με καλλιτέχνες που εργάζονται στο θέατρο.
  - ✓ Επισκέψεις καλλιτεχνών στο σχολείο.
  - ✓ Επιλογή παραστάσεων με γνώμονα την ηλικία και τα ενδιαφέροντα των παιδιών και την ποιότητά τους.
  - ✓ Απόπειρα αξιολόγησης επί μέρους στοιχείων μιας παράστασης (σκηνικά-κοστούμια-μουσική), κριτική της παράστασης ως συνόλου.
  - ✓ Προσπάθεια γραφής σύντομης θεατρικής κριτικής.
  - ✓ Πρακτική εφαρμογή της εμπειρίας που απέκτησαν οι μαθητές.
  - ✓ Ανέβασμα της θεατρικής παράστασης: «Τα παιδιά παίζουν τους μεγάλους».

9. Διάρκεια προγράμματος

Το πρόγραμμα θα διαρκέσει 9 μήνες όσο και το διδακτικό έτος.

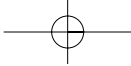
10. Αξιολόγηση προγράμματος

- ✓ Η αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί με τις εξής μορφές.
- ✓ Με ερωτηματολόγια για το τι άρεσε περισσότερο στους μαθητές.
- ✓ Με εργασίες ατομικές ή ομαδικές.
- ✓ Με δημιουργικές εργασίες - έρευνες.
- ✓ Με συνέντευξη από ειδικούς.
- ✓ Με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών στην όλη πρακτική διαδικασία.
- ✓ Με τη δραστηριοποίηση το σχεδιασμό την ατομική συμμετοχή και το ομαδικό πνεύμα.
- ✓ Με το τελικό καλλιτεχνικό προϊόν, ύστερα από οποιαδήποτε προσπάθεια θεατρικής έκφρασης (θεατρικό παιχνίδι- δραματοποίηση) όπου ο δάσκαλος διαπιστώνει τόσο τις δεξιότητες των μαθητών (φαντασία, δημιουργικότητα, ικανότητα συνεργασίας με ομάδα κ.α.), όσο και την κριτική τους σκέψη στη συζήτηση που ακολουθεί και ολοκληρώνει αυτή την δημιουργική δραστηριότητα.

Βέβαια η συμμετοχή του μαθητή στην ευρύτερη και πιο σύνθετη εμπειρία μιας θεατρικής παράστασης επιτρέπει τη συνολική αξιολόγηση των ικανοτήτων, των κλίσεων, της συνθετικής σκέψης αλλά και της δυνατότητας αυτοσυγκέντρωσης, πειθαρχίας και διαλόγου με τους άλλους.

Κυρίως μέσα στη ροή της εργασίας με συζητήσεις, σχόλια, παρατηρήσεις κ.τ.λ. ο δάσκαλος κρίνει συνεχώς και αξιολογεί τους μαθητές με ένα δυναμικό και συνολικό τρόπο, που δίνει ερεθίσματα και ανανεώνει την όλη παιδαγωγική διαδικασία.

Ένα τετράδιο για τον μαθητή κρίνεται ότι θα βοηθήσει στο να έχει πλήρη εικόνα της πορείας του διδακτικού αντικειμένου, αλλά και της προσωπικής του ένταξης - ενδιαφέροντος και επίδοσης στην αντίστοιχη δραστηριότητα.

ΘΕΜΑ: «Κυκλοφοριακή αγωγή»
6/ΘΕΣΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΕΤΡΟΚΕΦΑΛΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Ντροτάκης Εμμανουήλ
Τάξη ΣΤ΄

Επιλογή του θέματος

Η επιλογή του θέματος, σε συνεργασία πάντα με τους μαθητές, έγινε γιατί:

- ✓ Υπάρχει σχετική ενότητα στο μάθημα «Εμείς και ο κόσμος» σελ. 92, «Πώς θα κυκλοφορούμε ασφαλώς». Κρίναμε ότι είναι πολύ σημαντική και δεν μπορεί να εξαντληθεί σε μία ή δύο διδακτικές ώρες. Αποφασίσαμε λοιπόν να την αναλύσουμε και να την εξετάσουμε μέσα από τη μαθησιακή διαδικασία της «Ευέλικτης Ζώνης».
- ✓ Το αντικείμενο επεξεργασίας αφορά άμεσα τη ζωή την ασφάλεια και την ακεραιότητα των παιδιών
- ✓ Τα περισσότερα παιδιά είχαν να διηγηθούν μια ιστορία τροχαίου ατυχήματος που είχαν βιώσει. Τους κέντριζε το συναισθηματικό τους κόσμο.
- ✓ Καθημερινά βομβαρδίζονται από θλιβερές ειδήσεις από τα Μ.Μ.Ε . Καλό λοιπόν θα είναι να μάθουν τις αιτίες και πώς μπορούν να αποφύγουν παρόμοιες καταστάσεις.

Σκοπός

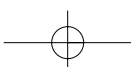
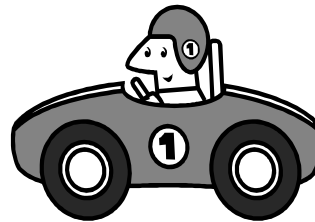
- ✓ Βασικός σκοπός αυτής της μαθησιακής διαδικασίας είναι να συμβάλει στην ολόπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών.
- ✓ Στην καλλιέργεια του ερευνητικού πνεύματος και της κριτικής σκέψης.
- ✓ Στην ομαδική και συλλογική εργασία και δράση για την επίτευξη κοινών σκοπών.
- ✓ Στην απόκτηση εμπιστοσύνης στον εαυτό τους μέσα από την ενεργή συμμετοχή τους στη διαδικασία της μάθησης.
- ✓ Να γίνουν ικανοί να συγκρίνουν, να κατατάσσουν και να ξεχωρίζουν το σημαντικό από το ασήμαντο.

Στόχοι

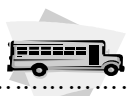
Στην πραγματοποίηση του σκοπού που αναφέραμε συμβάλλουν οι παρακάτω γνωστικοί και ερευνητικοί στόχοι.

- ✓ Να μάθουν να κυκλοφορούν με ασφάλεια ακόμα και στις συνθήκες μιας μεγαλούπολης.
- ✓ Μέσα από διάφορες δραστηριότητες να βιώσουν κυκλοφοριακές καταστάσεις και να συνειδητοποιήσουν τους κινδύνους που διατρέχουν.
- ✓ Να κατανοήσουν ότι στην κυκλοφορία (πεζών και οχημάτων) ισχύουν κανόνες τους οποίους πρέπει να τηρούν για την ασφάλειά τους με τη βοήθεια των σημάτων κυκλοφορίας, διαβάσεων, τροχονόμων κτλ.
- ✓ Να γνωρίσουν τα σπουδαιότερα σημεία του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας Κ.Ο.Κ.

- ✓ Να ευαισθητοποιήσουν τους γονείς τους σχετικά με την τήρηση του Κ.Ο.Κ..
- ✓ Να έρθουν σε επαφή με προσωπικό της Τροχαίας απ' όπου θα ενημερωθούν για τους κινδύνους που διατρέχουν και πώς μπορούν να τους αποφύγουν.
- ✓ Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους με λέξεις σχετικές με τον Κ.Ο.Κ..
- ✓ Να εκφραστούν γραπτά μέσα από περιγραφές εικόνων ή σεναρίων που θα δημιουργήσουν σχετικά με τροχαία ατυχήματα.
- ✓ Να εξωτερικεύσουν - γραπτά ή προφορικά - συναισθήματα που ένιωσαν σαν θεατές ή παθόντες ενός τροχαίου ατυχήματος.
- ✓ Να εκφραστούν δημιουργικά μέσα από τη ζωγραφική και τη χειροτεχνία.
- ✓ Να αναζητήσουν πληροφορίες και υλικό για την εργασία μαθαίνοντας να ξεχωρίζουν το σημαντικό από το ασήμαντο.
- ✓ Να βιώσουν όλα τα παραπάνω μέσα από την επίσκεψη στο πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής.

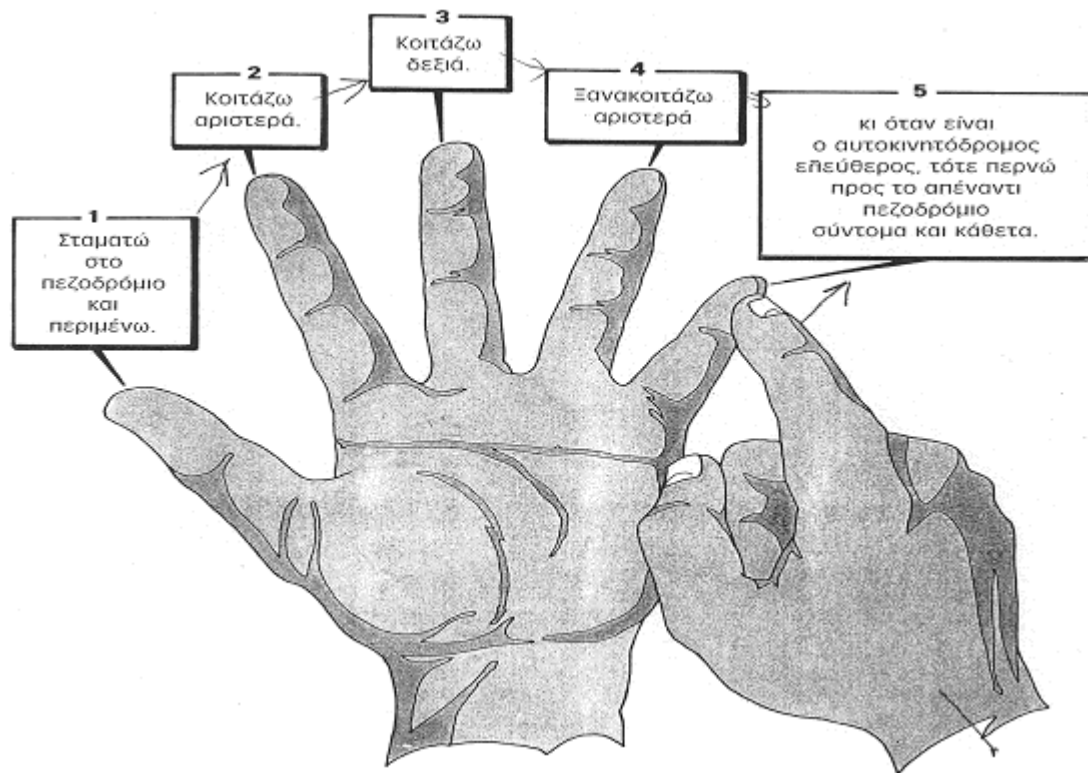
Δραστηριότητες

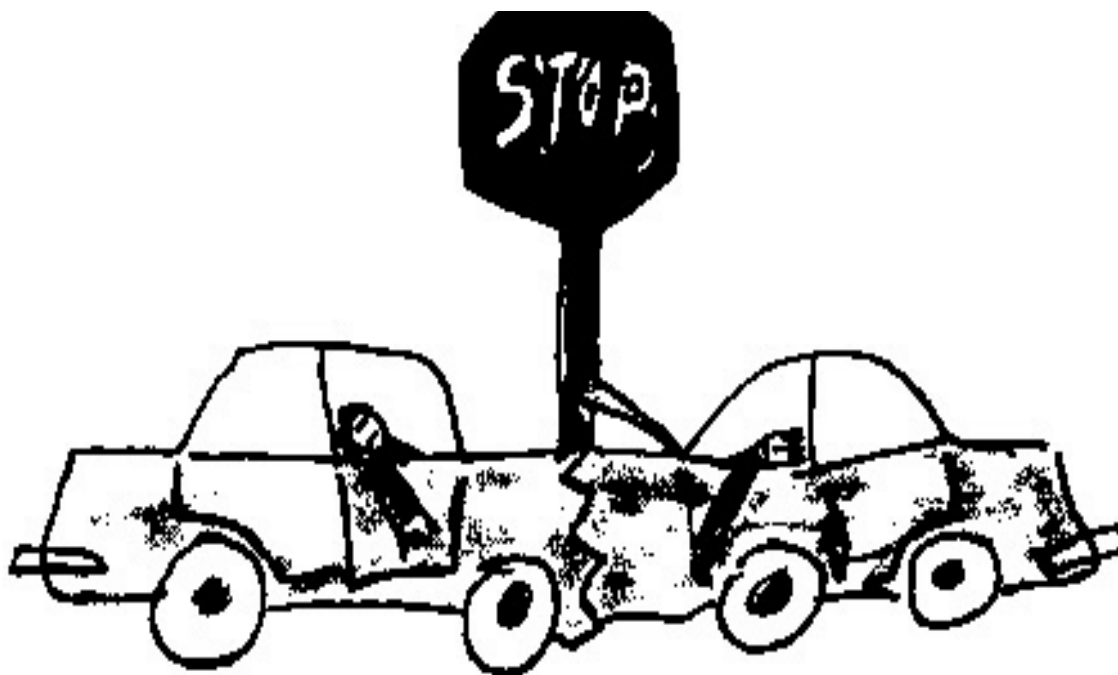
- Οδηγίες προς .....Οδηγούς
- Λεξιλόγιο Κυκλοφοριακής Αγωγής
- Διαβάζουμε Πινακίδες στους δρόμους
- Πίνακες τροχαίων ατυχημάτων
- Μαθαίνω πώς μπορώ να διασχίσω ένα δρόμο

Και πριν ξεκινήσετε για τη δουλειά σας θυμηθείτε τι πρέπει να κάνετε για να περάσετε τον αυτοκινητόδρομο

ΠΕΡΙΓΡΑΦΩ ΜΕ ΛΟΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΙΚΟΝΑ

ΘΕΜΑ: «Κυκλοφοριακή αγωγή»**1ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΝΕΑΣ ΚΥΔΩΝΙΑΣ**

Εκπαιδευτικοί υλοποίησης: *Κογιαννάκη Άννα, Μπουγκά Μαρία,
Μεταξάκη Μαρία*

A. Επιλογή θέματος

Αφορμή για την επιλογή του θέματος ήταν η άναρχη επιβίβαση των μαθητών στα λεωφορεία κατά την αναχώρησή τους από το σχολείο.

B. Σκοπός

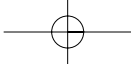
Να διαμορφώσουν οι μαθητές σωστά πρότυπα κυκλοφοριακής συμπεριφοράς.

Γ. Στόχοι

- Να αποκτήσουν γνώσεις για τους βασικούς κανόνες οδικής ασφάλειας.
- Να μάθουν να κυκλοφορούν με ασφάλεια ως πεζοί και να κατανοήσουν ποια είναι η συμπεριφορά που πρέπει να έχουν ως επιβάτες οχημάτων και οδηγοί ποδηλάτων.
- Να κατανοήσουν τη λειτουργική σημασία των διαβάσεων, των σημάτων, των φωτεινών σηματοδοτών, της τροχαίας
- Να ασκηθούν στην εκμάθηση και τήρηση βασικών σημάτων σήμανσης και να κατανοήσουν πως η παραβίασή τους συνεπάγεται σοβαρούς κινδύνους.
- Να κατανοήσουν ότι η ασφάλεια τους εξαρτάται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό από τη δική τους συμπεριφορά.
- Να τροποποιήσουν αρνητικές στάσεις και συνήθειες που θέτουν σε κίνδυνο τη ζωή τους και τη ζωή των άλλων.
- Να αναλάβουν πρωτοβουλίες επιρροής του ευρύτερου περιβάλλοντος (σχολικού, οικογενειακού, τοπική κοινωνία) σε θέματα οδικής ασφάλειας.

Δ. Στάδια εργασίας

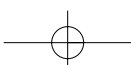
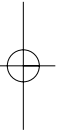
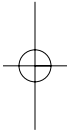
- Καθορισμός χρόνου.
- Πληροφόρηση, σχεδίαση, καταμερισμός και υλοποίηση δραστηριοτήτων άλλοτε ατομικά και άλλοτε κατά ομάδες.
- Γνωριμία με τα διάφορα μέσα μεταφοράς - κατασκευή αφίσας.
- Πώς κυκλοφορούμε ως πεζοί και πώς συμπεριφερόμαστε ως επιβάτες διαφόρων οχημάτων και ως οδηγοί ποδηλάτων.
- Συζήτηση για φωτεινούς σηματοδότες, διαβάσεις, τροχονόμους και διάφορες κατασκευές.
- Γνωριμία με διάφορα σήματα τροχαίας και διάφορες κατασκευές.
- Οδική συμπεριφορά προς μίμηση και οδική συμπεριφορά προς αποφυγή. (συζήτηση με την υπεύθυνη Αγωγής Υγείας στην τάξη).
- Δημιουργία ποιημάτων.
- Περιγραφή ενός τροχαίου.
- Θεατρικό παιχνίδι.
- Κατασκευή επιτραπέζιου παιχνιδιού και τροποποίησή του.
- Κατασκευή παζλ.

- Κατασκευή μακέτας. «Η πόλη που ονειρεύομαι».
- Με τη σκέψη στη ζωή (επίσκεψη αρμοδίου τροχαίας στην τάξη).
- Επισκέψεις στα Πάρκα Κυκλοφοριακής Αγωγής.
- Ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και κατασκευή - διανομή μηνυμάτων.
- Παρουσίαση δραστηριοτήτων.
- Αξιολόγηση.

Ε. Γνωστικοί τομείς

Μαθηματικά, Γλώσσα, Εμείς και ο Κόσμος, Ποίηση, Κατασκευές, Θεατρικό Παιχνίδι

ΘΕΜΑ: «Μ.Μ.Ε. Μορφές επικοινωνίας»
Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Βοσινάκη Βασιλική
Τάξη ΣΤ'

Πρωτοβουλία - Πρόταση: Με την ενεργό συμμετοχή των μαθητών, μετά από συζήτηση, έγινε η επιλογή του θέματος «Μ.Μ.Ε.» Μορφές Επικοινωνίας», με αφορμή το κείμενο «Περιπέτεια με την τηλεόραση» από το Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων «Με λογισμό και όνειρο».

Τα ερεθίσματα δόθηκαν από τις ερωτήσεις 0 δραστηριότητες του κειμένου.

Κριτική ανταλλαγή απόψεων: Οι μαθητές συζητούν με βάση τις εμπειρίες και τα βιώματά τους, προβληματίζονται, που θα αναζητήσουν στοιχεία και πληροφορίες, ποιοι θα μπορούσαν να βοηθήσουν, οριοθετούν και αποφασίζουν τη διαπραγμάτευση του θέματος.

Στόχοι: Γνωστικοί - Επιστημονικοί - Συμμετοχικοί - Κοινωνικοί - Μορφωτικοί - Αυτομορφωτικοί - Δημιουργία στάσεων και συμπεριφορών - Απόδειξη δεξιοτήτων.

Συλλογική διαμόρφωση πλαισίων δράσης: Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες εργασίας, αναλαμβάνουν ευθύνη συγκεκριμένου τομέα δράσης, αναζητούν και εντοπίζουν τις πηγές άντλησης του υλικού τους, προγραμματίζουν τις επισκέψεις και τις χρονικές προθεσμίες περάτωσης των εργασιών τους.

Η μέθοδος είναι καθαρά μαθητοκεντρική.

Οι μαθητές προβληματίζονται και προτείνουν τρόπους εργασίας και δραστηριότητες.

Πραγματοποιούν συζητήσεις, συνεντεύξεις, σχολιασμούς, απαγγελίες, θεατρικούς διαλόγους, αφηγήσεις κ.λ.π.

Αξιολογούν το γραπτό λόγο, γράφοντας μικρά κείμενα σχετικά με τις δραστηριότητές τους, αρθρογραφούν, γίνονται μικροί δημοσιογράφοι, ζωγραφίζουν, κατασκευάζουν.

Μέσα: Γραφικά, είδη σχεδίου, εικαστικών, φωτογραφική μηχανή, μαγνητόφωνο.

Υλοποίηση του σχεδίου εργασίας: Το συγκεκριμένο θέμα περιλαμβάνει 5 φάσεις και πραγματοποιείται σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Οι μαθητές υλοποιούν τις προγραμματισμένες δραστηριότητες με ενδιάμεσα στάδια τα διαλείμματα ενημέρωσης και ανατροφοδοτικής ανασκόπησης και συζήτησης των διαπροσωπικών σχέσεων. Εδώ ανταλλάσσουν πληροφορίες, ετοιμάζουν σημειώσεις σχετικά με την πρόοδο των εργασιών και προγραμματίζουν τα επόμενα βήματα. Κρίνουν και επαναπροσδιορίζουν τις ενέργειές τους.

1η Φάση

Α. Διδακτικοί στόχοι

α. Ιστορική αναδρομή στις διάφορες μορφές επικοινωνίας - Καταγραφή και συγκέντρωση στοιχείων.

β. Να κατανοήσουν τη χρήση του λόγου σα μέσο επικοινωνίας (Προφορικό - Γραπτό λόγο) και να προσδιορίσουν τα είδη του Γραπτού λόγου (Λογοτεχνικό -

Πεζογραφικό - Ποιητικό - Δημοσιογραφικό - Καθημερινό κ.λ.π.), σε κείμενα.
 γ. Να γνωρίσουν την εξέλιξη στα μέσα Επικοινωνίας

B. Δραστηριότητες

Οι μαθητές χωρίζονται σε 4 ομάδες και συγκεντρώνουν πληροφορίες για την ιστορική εξέλιξη των Μ.Μ.Ε.

Η 1η ομάδα από τη βιβλιοθήκη του σχολείου, η 2η Ομάδα από τη Βιβλιοθήκη του Δήμου, η 3η από εγκυκλοπαίδειες, περιοδικά, έντυπα, κ.λ.π., η 4η ομάδα από το διαδίκτυο.

Ακολουθεί αλληλοενημέρωση και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των ομάδων, ταξινόμηση του υλικού τους, σε ειδικό φάκελο της ευέλικτης ζώνης, ανατροφοδότηση - αξιολόγηση - προγραμματισμός των επόμενων δραστηριοτήτων.

Γ. Εμπειρίες που αποκτήθηκαν από τους μαθητές.

- α. Έμαθαν να συνεργάζονται, να οργανώνονται, να αλληλοενημερώνονται.
- β. Έμαθαν να αναζητούν πληροφορίες, να ερευνούν.
- γ. Απέκτησαν γνώσεις ιστορίας σχετικά με την εξέλιξη των Μ.Μ.Ε.
- δ. Ανέπτυξαν την κριτική τους ικανότητα γιατί αξιολόγησαν οι ίδιοι την πορεία της εργασίας τους.

2η Φάση

A. Διδακτικοί στόχοι

- α. Να ενημερωθούν οι μαθητές χωριστά για κάθε μέσο.
- β. Να εξοικειωθούν με τα μέσα και τη χρήση τους.
- γ. Να ενημερωθούν για την έκδοση εφημερίδας.

B. Δραστηριότητες

α. Συλλογή υλικού για κάθε μέσο επικοινωνίας χωριστά από:

- 1η Ομάδα για εφημερίδες, έντυπα, περιοδικά κ.λ.π.
- 2η Ομάδα για το ραδιόφωνο
- 3η Ομάδα για το διαδίκτυο
- 4η Ομάδα για το διαδίκτυο

β. Δημιουργία ταμπλό στην τάξη για τα μέσα επικοινωνίας (κείμενα, φωτογραφίες κ.λ.π.)

Έτσι μέσα σε κλίμα αποδοχής, ενθάρρυνσης και δημιουργικότητας αξιοποιείται η δυναμική των ομάδων όπου κάθε μαθητής κατέχει κεντρικό ρόλο στην όλη μαθησιακή διαδικασία. Στη φάση αυτή κάθε ομάδα συγκέντρωσε υλικό σχετικό με το μέσο επικοινωνίας που η ίδια επέλεξε, (κείμενα, πληροφορίες, εικόνες, φωτογραφίες, κ.λ.π. για κάθε μέσο αντίστοιχα).

γ. Επίσης πραγματοποιήθηκε (πριν τα Χριστούγεννα) επίσκεψη στα Τυπογραφεία της εφημερίδας «Χανιώτικα Νέα» στο Βιοτεχνικό Πάρκο.

Οι μαθητές κρατώντας το σημειωματάριό τους επισκέφθηκαν το χώρο του Τυπογραφείου. Ήταν εφοδιασμένοι με φωτογραφική μηχανή και κασετοφωνάκι.

Οι υπεύθυνοι των πιεστηρίων και ένας δημοσιογράφος ενημέρωσαν τους μαθητές για τον τρόπο λειτουργίας των μηχανημάτων. Οι μαθητές έμαθαν πώς τυπώνεται μια εφημερίδα, πήραν συνέντευξη από τους εργαζόμενους, συζήτησαν μαζί τους, αντάλλαξαν απόψεις, σημείωσαν τις εντυπώσεις τους και έβγαλαν φωτογραφίες.

δ. Δημιουργία εφημερίδας τοίχου στην τάξη.

Για το σκοπό αυτό χωρίστηκαν σε ομάδες - (Ομάδα Τοπικών Νέων, Ομάδα Πε-

ριβ/ντος, Ομάδα Πολιτιστικών Νέων, Αθλητικών Νέων), και άρχισαν να αρθρογραφούν πάντα στα πλαίσια των δυνατοτήτων τους για οτιδήποτε έπεφτε στην αντίληψή τους ή τους έκανε εντύπωση.

Τα αποτελέσματα ήταν καταπληκτικά, υπήρχε ελευθερία στις κινήσεις τους, πλαίσια των γραπτά τους με εικόνες, ζωγραφιές, αποκόμματα από περιοδικά κ.λ.π. σε μια δουλειά που ανανεωνόταν διαρκώς, κρατώντας ζωντανό το ενδιαφέρον τους.

Γ. Εμπειρίες που αποκτήθηκαν:

- α. Απόκτηση γνώσεων χωριστά για κάθε μέσο.
- β. Ενημέρωση για το πώς εκδίδεται μια εφημερίδα.
- γ. Έγιναν μικροί δημοσιογράφοι δημιουργώντας δική τους εφημερίδα.

3η Φάση

A. Διδακτικοί στόχοι

- α. Να μάθουν οι μαθητές το βασικό τρόπο λειτουργίας κάθε επικοινωνιακού συστήματος (πομπός - μεταφορά - δέκτης).
- β. Να μάθουν πώς λειτουργεί το ραδιόφωνο (με απλό τρόπο).
- γ. Να κατασκευάσουν ραδιόφωνο, συναρμολογώντας επιτραπέζιο παιχνίδι.

B. Δραστηριότητες

- α. Επίσκεψη σε ραδιοφωνικό σταθμό - ΕΡΑ - Χανίων.
Πραγματοποιήθηκε ξενάγηση των παιδιών στους χώρους του και ενημέρωση. Παρακολούθησαν ζωντανή εκπομπή, μίλησαν για την εργασία τους.
- β. Οι μαθητές συναρμολόγησαν επιτραπέζιο παιχνίδι που αφορούσε την κατασκευή ραδιοφώνου, αφού διάβασαν τις οδηγίες χρήσης και κάνοντας καταμερισμό εργασίας.

Γ. Εμπειρίες που αποκτήθηκαν:

- α. Κατανόησαν ότι κάθε εργαλείο ή σύστημα λειτουργεί σύμφωνα με ορισμένες αρχές.
- β. Εξασκήθηκαν στην τήρηση των οδηγιών χρήσης για την κατασκευή του ραδιοφώνου.
- γ. Κατανόησαν ότι τα εργαλεία διευκολύνουν τον άνθρωπο.
- δ. Έμαθαν να προγραμματίζουν στάδια εργασίας για την κατασκευή.
- ε. Κατανόησαν το μηχανισμό λειτουργίας του ραδιοφώνου.

4η Φάση

A. Διδακτικοί στόχοι

- α. Τρόπος λειτουργίας ενός τηλεοπτικού σταθμού (με απλό τρόπο).
- β. Ανάπτυξη δεξιοτήτων σχεδιασμού και συλλογής στατιστικών δεδομένων (βάσει ερωτηματολογίων).
- γ. Οργάνωση, καταγραφή και παρουσίαση των δεδομένων αυτών.
- δ. Μία πρώτη επαφή των μαθητών με τη Στατιστική.

B. Δραστηριότητες:

- α. Επίσκεψη στον Τηλεοπτικό Σταθμό «Κύδων».
Ξενάγηση στους χώρους (στούντιο, βίντεο εκπομπής σήματος, ήχου, κονσόλες, κ.λ.π.). Πώς γίνεται μια ζωντανή εκπομπή - συζήτηση με τους δημοσιογράφους.
Καταγραφή γνώσεων και εντυπώσεων από τους μαθητές στα σημειωματάριά τους, ανταλλαγή απόψεων.

- β.** Οι μαθητές πραγματοποίησαν έρευνα. Παρακολούθησαν ειδήσεις από διαφορετικό κανάλι και κατέγραψαν τα σχόλιά τους σε πίνακες, όπου αναγράφονται το κανάλι, η ώρα δελτίου, η διάρκεια, ο αριθμός ειδήσεων και ο αριθμός διαφημίσεων. Προχωρούν σε συγκρίσεις και απαντούν σε ερωτήσεις όπως: - Είναι σημαντικές όλες οι ειδήσεις; - Έχουν ενδιαφέρον; - Παρουσιάζονται σωστά; - Ποιες ειδήσεις επιλέγουν τα κανάλια να προβάλλουν πρώτες; κ.λ.π.
Επεξεργάζονται τις απαντήσεις και καταλήγουν σε συμπεράσματα.

Γ. Εμπειρίες που απαντήθηκαν:

- α.** Εξοικείωση των μαθητών με τον τρόπο λειτουργίας ενός τηλεοπτικού σταθμού.
β. Παραγωγή έρευνας - Πρώτη επαφή με τη Στατιστική.

5η Φάση - Μ.Μ.Ε. και κοινωνία

A. Διδακτικοί στόχοι:

- α.** Γνωριμία του ρόλου κάθε μέσου χωριστά στη ζωή μας και στην κοινωνία γενικά.
β. Πλεονεκτήματα - Μειονεκτήματα
γ. Πληροφόρηση - Παραπληροφόρηση

B. Δραστηριότητες

- α.** Κάθε ομάδα πραγματοποιεί έρευνα ανάλογα με το μέσο που επέλεξε π.χ. η ομάδα της τηλεόρασης ρωτά 4 άτομα διαφορετικών ηλικιών, τι σημαίνει γι' αυτούς η λέξη «τηλεόραση». Σημειώνουν τις απαντήσεις τους, συγκρίνουν, συμπεραίνουν.
β. Ρωτάμε τους μαθητές ποια προγράμματα παρακολουθούν περισσότερο, ποιες ημέρες, πόσες και ποιες ώρες την ημέρα.
Γίνεται ενημέρωση αυτών των στοιχείων σε πίνακες, συγκρίσεις, συμπεράσματα.
γ. Ακολουθεί συζήτηση και οι μαθητές προτείνουν ποιες εκπομπές θα επιθυμούσαν να παραμείνουν, να διαφοροποιηθούν ή να καταργηθούν.
δ. Διαβάζουν μικρά αποσπάσματα από λογοτεχνικά βιβλία και εφημερίδες. Εντοπίζουν διαφορές ως προς τη γλώσσα, το ύφος κ.λ.π.
ε. Η ομάδα της εφημερίδας ερευνά ένα θέμα της επικαιρότητας σε 4 διαφορετικές εφημερίδες. Συγκρίνουν, ανακαλύπτουν ομοιότητες, διαφορές, συμπεραίνουν.
στ. Αφηγούνται περιληπτικά κάποιο λογοτεχνικό βιβλίο, ανακοινώνουν τις εντυπώσεις τους.
ζ. Ζωγραφίζουν, πραγματοποιούν έκθεση στην τάξη με φωτογραφικό υλικό, που συγκέντρωσαν απ' τις δραστηριότητές τους.

Γ. Εμπειρίες που αποκτήθηκαν από τους μαθητές

- α.** Συζήτησαν, ερεύνησαν και καλλιέργησαν την κριτική ικανότητα, αξιολόγησαν οι ίδιοι την εργασία τους, επινόησαν, έπαιξαν, κατασκεύασαν, ζωγράρισαν, αφομοίωσαν.

Περάτωση του σχεδίου εργασίας. Έκδοση μικρού εντύπου.

Αξιολόγηση:

Εκτιμάται αν επιτεύχθηκαν οι στόχοι, η αποτελεσματικότητα της μεθοδολογικής και διαθεματικής προσέγγισης, ο βαθμός συμμετοχής των ομάδων, οι τυχόν δυσκολίες και προβλήματα και τέλος ποιες άλλες ενέργειες θα μπορούσαν ίσως να πραγματοποιηθούν.

ΘΕΜΑ: «Παιδική λογοτεχνία»**1ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΥΝΟΥΠΙΔΙΑΝΩΝ ΧΑΝΙΩΝ****Εκπαιδευτικός υλοποίησης: Βασιλειάδου Δέσποινα****Τάξη Δ΄**

Αφορμή για την ενασχόληση με την παιδική λογοτεχνία στάθηκε η εκδήλωση ενδιαφέροντος από ορισμένα παιδιά για την ανάγνωση λογοτεχνικών έργων. Ενώ **η επιλογή του θέματος** προέκυψε από γόνιμη συζήτηση και αλληλεπίδραση δασκάλας και μαθητών. Ο **γενικότερος σκοπός** του προγράμματος αφορά τη δημιουργία θετικών συναισθημάτων και στάσεων για τα έργα παιδικής λογοτεχνίας. Η **συνολική διάρκεια** των δραστηριοτήτων υπολογίστηκε να μην ξεπερνά το ένα διδακτικό έτος.

Οι **βασικές πτυχές** γύρω από τις οποίες οργανώθηκαν οι δραστηριότητες αφορούν τη δημιουργική ενασχόληση με ορισμένα γνωστά έργα παιδικής λογοτεχνίας, αντιπροσωπευτικά των διαφόρων ειδών της παιδικής πεζογραφίας. Πιο συγκεκριμένα τα είδη με τα οποία καλούνται να έρθουν σε επαφή οι μαθητές είναι:

A. Παραμύθι**B. Διήγημα****Γ. Μυθιστόρημα**

Η απόκτηση αναγνωστικών δεξιοτήτων, η εξοικείωση και η εξάσκηση σχετικά με την παραγωγή γραπτού ή προφορικού λόγου, η βιωματική πρόσληψη του κειμένου μέσω της δημιουργικής αισθητικής έκφρασης, η ευαισθητοποίηση σχετικά με θέματα-προβλήματα που θίγονται μέσα στα λογοτεχνικά κείμενα, η εξοικείωση με το χώρο μιας παιδικής βιβλιοθήκης, καθώς και με τις διαδικασίες που συνεπάγεται ο δανεισμός βιβλίων, αποτελούν τους **στόχους** του συγκεκριμένου προγράμματος.

Στόχοι:

- Να αποκτήσουν αναγνωστικές δεξιότητες.
- Να εξοικειωθούν και να εξασκηθούν στην παραγωγή προφορικού ή γραπτού λόγου
- Να προσανατολιστούν στη βιωματική πρόσληψη του κειμένου μέσω της δημιουργικής αισθητικής έκφρασης.
- Να ευαισθητοποιηθούν σχετικά με θέματα-προβλήματα που θίγονται μέσα στα λογοτεχνικά κείμενα.
- Να εξοικειωθούν με το χώρο μιας παιδικής βιβλιοθήκης, καθώς και με τις διαδικασίες που συνεπάγεται ο δανεισμός βιβλίων.

Όσον αφορά τη διαδικασία επίτευξης των παραπάνω στόχων αναφέρουμε μια σειρά **δραστηριοτήτων** με τις οποίες οργανώσαμε το πλαίσιο επαφής και δημιουργικής ενασχόλησης των παιδιών με το περιεχόμενο των λογοτεχνικών κειμένων που μελετήθηκαν:

- **Σταδιακή ανάγνωση** λογοτεχνικών έργων (Πρώτη ενότητα: Παραμύθι, Δεύτερη ενότητα: Διήγημα, Τρίτη ενότητα: Μυθιστόρημα).
- **Παρουσίαση του περιεχομένου** των έργων από τα παιδιά: γραπτή ή προφορική περίληψη της ιστορίας.
- **Δραματοποίηση** της ιστορίας: προφορική ή γραπτή μετατροπή του αφηγηματικού λόγου σε θεατρικό κείμενο.
- **Εικαστική απόδοση** ορισμένων εικόνων που κινούν το ενδιαφέρον των παιδιών.

- Αναφορά και ενασχόληση με **θέματα-προβλήματα, ιστορικές περιόδους**, που θίγονται μέσα στο συγκεκριμένο λογοτεχνικό έργο.
- Επίσκεψη σε **παιδική βιβλιοθήκη**.
- Αναζήτηση και άλλων έργων του εκάστοτε συγγραφέα.

Όσον αφορά το υλικό το οποίο μελετήθηκε, δηλαδή τα λογοτεχνικά έργα με τα οποία ασχοληθήκαμε παραθέτουμε μια σειρά ενδεικτικών λογοτεχνικών κειμένων στην ενότητα του παραμυθιού, του διηγήματος και του μυθιστορήματος. Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι δεν θα ήταν δυνατό να ασχοληθούμε με όλα τα έργα που παραθέτουμε ενδεικτικά. Από τον προτεινόμενο αυτό πίνακα έγινε επιλογή, η οποία βασίστηκε κυρίως στις προτιμήσεις των παιδιών, ύστερα από τη σύντομη παρουσίαση του κάθε βιβλίου σε ένα αρχικό στάδιο με σκοπό την κίνηση του ενδιαφέροντος των παιδιών.

Αναφορικά με τον τρόπο εργασίας τα παιδιά άλλοτε εργάζονται ατομικά και άλλοτε ομαδικά, ενώ λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη και η προσωπική επιθυμία τους στις περιπτώσεις που αυτό είναι δυνατό.

Επίσης θα πρέπει να αναφέρουμε ότι το πρόγραμμα ξεκίνησε με την ενότητα του παραμυθιού, συνεχίστηκε με την ενότητα του διηγήματος και τέλος θα ολοκληρωθεί με την ενότητα του μυθιστορήματος. Μέχρι τη στιγμή αυτή δεν ολοκληρώθηκε η διεξαγωγή των δραστηριοτήτων όλων των ενοτήτων. Ευελπιστούμε ότι στο τέλος της σχολικής χρονιάς θα περατωθεί η συγκεκριμένη προσπάθεια, οπότε θα μπορεί να γίνει και ένα είδος αξιολόγησης της συνολικής εργασίας και των αποτελεσμάτων της.

Λογοτεχνικά κείμενα

Παραμύθι

Ζωή Βαλάση, Τα μαγικά μολύβια, εκδ. Κέδρος

Ζωή Βαλάση, Ήλιος, ήλιος και βροχή, εκδ. Κέδρος

Γαλ. Γρηγοριάδου-Σουρελή, Ρένα Καρθαίου, Γ. Σουρελής, Ο αγέρας παίζει φλογέρα, εκδ. Πατάκης

Γαλ. Γρηγοριάδου-Σουρελή, Τα δώδεκα φεγγάρια, εκδ. Πατάκης

Μάνος Κοντολέων, Κάποτε στην Ποντικούπολη, εκδ. Καστανιώτης

Μάνος Κοντολέων, Έξι παραμύθια, εκδ. Καστανιώτης

Μάνος Κοντολέων, Ο Φωκίων ήταν ελάφι, εκδ. Καστανιώτης

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, Εφτά κόκκινες κλωστές, εκδ. Πατάκης

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου, Πέντε κουκιά και πέντε ρεβίθια ίσον δέκα παραμύθια, εκδ. Πατάκης

Γεώργιος Μέγας, Ελληνικά παραμύθια, εκδ. Εστία

Αγγελική Βαρελλά, «Δράκε, δράκε είς' εδώ;», εκδ. Πατάκη

Τζιάννι Ροντάρι, Παραμύθια για να σπάτε κέφι, εκδ. Τεκμήριο

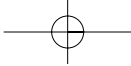
Διήγημα

Χάρης Σακελλαρίου, Όμορφος κόσμος, εκδ. Αγκυρα

Φιλομήλα Βακαλη-Συρογιαννοπούλου, Το μαγικό βιολί, εκδ. Αγκυρα

Λότη Πέτροβιτς Ανδρουτσοπούλου, Ιστορίες που ταξιδεύουν, εκδ. Πατάκης

Σοφία Ι. Φίλντιση, Η καρδούλα, εκδ. Πατάκης

Μυθιστόρημα

Ιστορικό μυθιστόρημα

Πηνελόπη Δέλτα, Παραμύθι χωρίς όνομα, εκδ. Εστία
 Νίτσα Τζώρτζογλου, Όταν οργίζεται η γη
 Ζωρζ Σαρή, Τα γενέθλια, εκδ. Πατάκης
 Άλκη Ζέη, Το καπλάνι της βιτρίνας, εκδ. Κέδρος
 Μαρούλα Κλιάφα, Οι πελαργοί θα ξανάρθουν, εκδ. Κέδρος
 Κίρα Σίνου, Στη χώρα των Μαμμούθ, εκδ. Κέδρος
 Κίρα Σίνου, Το τέλος των τεράτων, εκδ. Κέδρος
 Γαλ. Σουρελή-Γρηγοριάδου, Στις ρίζες της λευτεριάς, εκδ. Πατάκης
 Γαλ. Σουρελή-Γρηγοριάδου, Ο μικρός μπουρολιέρης, εκδ. Πατάκης

Κοινωνικό μυθιστόρημα

Παντελή Καλιότσου, Τα ξύλινα σπαθιά, εκδ. Πατάκης
 Γαλ. Γρηγοριάδου-Σουρελή, Εμένα με νοιάζει, εκδ. Πατάκης
 Αγγελική Βαρελλά, Αρχίζει το ματς, εκδ. Πατάκης
 Αγγελική Βαρελλά, Φιλενάδα φουντουκιά μου, εκδ. Πατάκης
 Ευγένιος Τριβιζάς, Ο χιονάνθρωπος και το κορίτσι, εκδ. Κέδρος
 Μάνος Κοντολέων, Ο Εε από τ' άστρα, εκδ. Καστανιώτης
 Θέτη Χορτιάτη, Ο δάσκαλος με το βιολί και το αστέρι, εκδ. Άγκυρα

Μυθιστορήματα περιπέτειας

Πηνελόπη Δέλτα, Ο Τρελαντώνης, εκδ. Εστία
 Ζωρζ Σαρή, Ο θησαυρός της Βαγίας, εκδ. Πατάκης
 Κίρα Σίνου, Το αίνιγμα του πύργου, εκδ. Κέδρος
 Ευγενία Φακίνου, Μια μικρή καλοκαιρινή ιστορία, εκδ. Κέδρος

